

Notat
om
tilvalg af offerdirektivet

1. Baggrund

I Stockholm-programmet fra 2009 er det bl.a. anført, at rettighederne for ofre for forbrydelser i straffesager skal styrkes, og Kommissionen opfordres til at undersøge, om det er hensigtsmæssigt at evaluere og samle eksisterende rammeafgørelser om beskyttelse af ofre.

Baggrunden herfor er, at EU har skabt et område, hvor borgerne har mulighed for frit at bevæge sig over medlemsstaternes grænser og for at bosætte sig, uddanne sig eller arbejde i en medlemsstat efter eget ønske. Denne ret til fri bevægelighed har imidlertid bl.a. haft den konsekvens, at flere borgere bliver involveret i straffesager i en anden medlemsstat end deres egen.

Den 18. maj 2011 fremsatte Kommissionen en offerpakke, som udover forslaget til et direktiv om ofres rettigheder også indeholdt forslagene til forordning nr. 606/2013 om gensidig anerkendelse af beskyttelsesforanstaltninger i civile sager og direktiv nr. 2011/99/EU om den europæiske beskyttelsesordre

Direktivet om ofres rettigheder blev vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet den 15. maj 2014 som direktiv nr. 2012/29/EU om minimumsstandarder for ofre for kriminalitet med hensyn til rettigheder, støtte og beskyttelse og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2001/220/RIA (offerdirektivet).

Offerdirektivet blev vedtaget med hjemmel i Traktatens artikel 82, stk. 2, og er derfor omfattet af Danmarks retsforbehold. Danmark deltog således ikke i vedtagelsen af direktivet, ligesom direktivet ikke er bindende for eller finder anvendelse i Danmark.

For de medlemsstater, som deltager i direktivet, erstattes den i titlen nævnte rammeafgørelse af direktivet. Det har været forudsat, at rammeafgørelsen ikke nødvendiggjorde lovændringer i dansk ret.

Offerdirektivet indeholder ikke regler om gensidig anerkendelse. Danmark kan således – uanset retsforbeholdet – allerede i dag ensidigt vælge at gennemføre regler svarende til direktivet.

2. Offerdirektivet og dansk ret

2.1. Direktivets kapitel 1 (artikel 1-2) om direktivets formål og definitioner

Direktivets overordnede formål er at sætte rammer for myndigheders behandling af ofre for kriminalitet og sikre, at ofre for kriminalitet får passende information, støtte og beskyttelse og kan deltage i straffesagen.

Efter *artikel 2, stk. 1, litra a, pkt. i*), forstås der ved et ”offer” en fysisk person, der har lidt skade, herunder fysisk, psykisk eller følelsesmæssig skade eller økonomisk tab, som direkte er forvoldt ved en forbrydelse.

Dansk ret indeholder ikke en definition af et offer, men den nævnte afgrænsning omfatter personer, som i dansk ret anses for ”forurettede”, jf. herved retsplejelovens kapitel 66 a.

Efter direktivets *artikel 2, stk. 1, litra a, pkt. ii*), forstås der ved ”offer” desuden familiemedlemmer til en person, hvis død direkte blev forvoldt ved en forbrydelse, og som har lidt skade som følge af personens død.

Det er i *præambelbetragtning nr. 20* anført, at ofres rolle i det strafferetlige system, og hvorvidt de kan deltage aktivt i en straffesag, varierer mellem medlemsstaterne afhængigt af det nationale system og afgøres ud fra et eller flere af følgende kriterier: om det nationale system giver offeret retlig status som part i en straffesag, om offeret er omfattet af et retligt krav om eller anmodes om at deltage aktivt i en straffesag, f.eks. som vidne, og/eller om offeret i henhold til national ret er berettiget til at deltage aktivt i en straffesag og har et ønske herom i tilfælde, hvor det nationale system ikke giver ofre retlig status som part i en straffesag. Medlemsstaterne bør afgøre, hvilke af disse kriterier der finder anvendelse ved fastlæggelsen af omfanget af rettigheder, der er fastsat i dette direktiv, når der henvises til offerets rolle i det pågældende strafferetlige system.

Præambelbetragtning nr. 20 må forstås således, at medlemsstaten selv bestemmer, 1) om offeret har retlig status som part i en straffesag, 2) om offeret kan eller skal deltage aktivt i en straffesag (uden at være part), f.eks. som vidne, og/eller 3) om offeret i henhold til national ret har et retskrav på at deltage aktivt i en straffesag (uden at være part). Ved fastlæggelsen af omfanget af rettigheder, der er fastsat i direktivet, synes medlemsstaterne at være tillagt et vist fortolkningsskøn afhængig af, hvilken status offeret har.

I dansk ret er offeret ikke part, og offeret har ikke et retskrav på at kunne deltage aktivt i straffesagen, men offeret vil kunne blive indkaldt i retten som vidne.

Hvis direktivet tilvælges, vil det skulle overvejes nærmere, om direktivets definition af et offer – for at sikre en fuldt korrekt implementering – skal indarbejdes i retsplejeloven eller fremgå af bemærkningerne til en bestemmelse i kapitel 66 a.

Direktivets artikel 1 og 2 vurderes i øvrigt ikke at have selvstændige lovgivningsmæssige konsekvenser.

2.2. Direktivets kapitel 2 (artikel 3-9) om information og støtte til ofre

2.2.1.1. Artikel 3 vedrører offerets ret til at forstå og blive forstået.

Efter *stk. 1* skal medlemsstaterne træffe passende foranstaltninger til at hjælpe ofrene fra første kontakt og under enhver yderligere nødvendig kontakt, de har med en kompetent myndighed i forbindelse med en straffesag, og til at forstå og blive forstået, herunder når myndigheden giver information.

Efter *stk. 2* skal medlemsstaterne sikre, at mundtlig og skriftlig kommunikation med ofrene foregår på et enkelt og letforståeligt sprog. Kommunikationen skal tage hensyn til offerets personlige karakteristika, herunder et eventuelt handicap, der kan berøre offerets evne til at forstå eller blive forstået.

Medmindre det ikke er i offerets interesse, eller medmindre det ville berøre sagens forløb, skal medlemsstaterne efter *stk. 3* tillade ofrene at være ledsaget af en person, som de selv har valgt, ved den første kontakt med en kompetent myndighed, hvis offeret som følge af forbrydelsens konsekvenser har behov for bistand til at forstå eller for at blive forstået.

2.2.1.2.1. Retsplejeloven indeholder ikke regler om, at enhver skriftlig kommunikation med ofre skal foregå på et enkelt og letforståeligt sprog, eller at ofre har ret til partsrepræsentation ved den pågældendes første kontakt med en kompetent myndighed (traditionelt politiet).

Efter retsplejelovens § 741 a, stk. 1, skal retten dog i sager, der vedrører overtrædelse af straffelovens § 119, § 123, § 210, §§ 216-223, § 225, jf. §§ 216-223, § 232, § 237, jf. § 21, §§ 244-246, §§ 249 og 250, § 252, stk. 2, §§ 260-262 a eller § 288, beskikke en advokat for den, der er forurettet ved lovovertrædelsen, når den pågældende fremsætter begæring om det. Beskikkelse af advokat kan dog i visse tilfælde afslås, hvis lovovertrædelsen er af mindre alvorlig karakter, og advokatbistand må anses for åbenbart unødvendig.

Udover tilfælde, hvor den forurettede har været udsat for en af de overtrædelser, der er nævnt i § 741 a, stk. 1, kan retten, når særlige omstændigheder taler for det, efter anmodning beskikke en advokat for den forurettede, jf. § 741 a, stk. 4.

Offeret vil således i visse sager have en ret til en bistandsadvokat, der bl.a. kan bistå ved offerets afgivelse af vidneforklaring.

2.2.1.2.2. Det følger af vejledningspligten i forvaltningslovens § 7, stk. 1, og af den ulovbestemte pligt for myndigheder til som udgangspunkt at sikre, at de nødvendige oplysninger foreligger, og de nødvendige undersøgelser foretages (den såkaldte officialmaksime), at en dansk forvaltningsmyndighed skal sikre sig, at den er i stand til at forstå og blive forstået af udlændinge, der retter henvendelse til myndigheden vedrørende en sag inden for myndighedens sagsområde. Myndigheden er således forpligtet til at skaffe fornøden tolke- og oversættelsesbistand til et sprog, som borgeren forstår tilstrækkelig godt, når den pågældende ikke behersker det danske sprog tilstrækkeligt godt. Kravet gælder både i forhold til breve mv. fra den pågældende borger og i relation til de sagsbehandlingsskridt, som forvaltningsmyndigheden selv tager.

Forvaltningsloven finder som udgangspunkt anvendelse i sager, hvori der bliver truffet en afgørelse, jf. forvaltningslovens § 2, stk. 1. Hvorvidt en straffesag resulterer i en afgørelse omfattet af forvaltningsloven, afhænger af udfaldet af politiets efterforskning. Politiets behandling af en straffesag vil således ikke i alle tilfælde være omfattet af forvaltningsloven.

Hvor der ikke er tale om en afgørelsessag, og forvaltningslovens § 7, stk. 1, derfor ikke finder direkte anvendelse, må en tilsvarende pligt antages at følge af uskrevne grundsætninger og god forvaltningsskik.

2.2.1.2.3. Det følger af forvaltningslovens § 8, stk. 1, at den, der er part i en sag, på ethvert tidspunkt af sagens behandling kan lade sig repræsentere eller bistå af andre. Myndigheden kan dog kræve, at parten medvirker personligt, når det er af betydning for sagens afgørelse.

Forvaltningslovens § 8 gælder kun i afgørelsessager. Reglerne om repræsentation og bistand i § 8 er imidlertid udtryk for et almindeligt princip, hvorefter den, der kommer i forbindelse med den offentlige forvaltning, herunder i forbindelse med myndighedernes udøvelse af faktisk forvaltningsvirksomhed, i almindelighed kan vælge at lade sig repræsentere eller bistå af andre, medmindre væsentlige modhensyn kan anføres til støtte for at begrænse denne ret, andet følger af lovgivningen på det pågældende område eller af forholdets natur.

Anmeldelse af et strafbart forhold til politiet er som udgangspunkt ikke omfattet af forvaltningslovens anvendelsesområde, jf. nærmere ovenfor. Det er endvidere et almindeligt princip i dansk strafferet, at ofre ikke har partsstatus.

Der ses ikke at foreligge praksis for anvendelsen af det udvidede princip om partsrepræsentation i straffesager. Endvidere må det anses for tvivlsomt, om princippet kan anses for at finde anvendelse ved ofres første kontakt med politiet.

2.2.1.2.4. Da en retstilstand baseret på grundlæggende (ulovbestemte) forvaltningsretlige principper må antages EU-retligt ikke at være tilstrækkeligt til en fuldt korrekt implementering af direktivet,

vil der være behov for at lovfæste direktivets artikel 3, stk. 2 og 3. Dette vil eksempelvis kunne gøres i retsplejelovens kapitel 66 a, der vedrører den forurettedes rettigheder.

Det må imidlertid antages, at der i høj grad vil være tale om at lovfæste gældende praksis ved politiet.

2.2.2.1. Med henblik på at sikre, at ofre bliver i stand til at udøve de rettigheder, der er fastsat i offerdirektivet, fastsætter *artikel 4, stk. 1*, at medlemsstaterne skal sikre, at ofre uden unødig forsinkelse fra deres første kontakt med en kompetent myndighed tilbydes information om, hvilken form for støtte de kan få og af hvem, herunder, hvor det er relevant, grundlæggende information om adgangen til lægehjælp, enhver specialsthjælp, herunder psykologhjælp, og alternativ indkvartering (*litra a*), procedurer for indgivelse af en anmeldelse vedrørende en forbrydelse og ofres rolle i forbindelse med disse procedurer (*litra b*), hvordan og på hvilke betingelser ofre kan opnå beskyttelse, herunder beskyttelsesforanstaltninger (*litra c*), hvilken form for støtte ofre kan få og af hvem, herunder, hvor det er relevant, grundlæggende information om adgangen til lægehjælp, enhver specialsthjælp, herunder psykologhjælp, og alternativ indkvartering (*litra d*), hvordan og på hvilke betingelser ofre kan få adgang til erstatning (*litra e*), hvordan og på hvilke betingelser ofre er berettigede til tolkning og oversættelse (*litra f*), hvis offeret har bopæl i en anden medlemsstat end den, hvor forbrydelsen blev begået, hvilke særlige foranstaltninger, procedurer eller faciliteter, der findes til at beskytte offerets interesser i den medlemsstat, hvor der først tages kontakt med den kompetente myndighed (*litra g*), procedurer for indgivelse af klage, der er til rådighed, hvis ofrenes rettigheder tilsidesættes af den kompetente myndighed, der medvirker i forbindelse med en straffesag (*litra h*), kontaktoplysninger med henblik på kommunikation om deres sag (*litra i*), tjenester vedrørende genoprettende retfærdighed, der står til rådighed (*litra j*), og hvordan og på hvilke betingelser ofre kan få godtgjort de udgifter, de har haft i forbindelse med deres deltagelse i straffesagen (*litra k*).

Efter *artikel 4, stk. 2*, kan omfanget af eller detaljerne vedrørende de informationer, der er omhandlet i stk. 1, variere afhængigt af offerets særlige behov og personlige omstændigheder samt forbrydelsens art eller type. Der kan også gives yderligere information på et senere tidspunkt afhængigt af offerets behov og informationens relevans for hvert af sagens stadier.

2.2.2.2. Efter retsplejelovens § 741 b, stk. 1, vejleder politiet den forurettede eller, hvis den forurettede er afgået ved døden som følge af forbrydelsen, den forurettedes nære pårørende bl.a. om reglerne om beskikkelse af en bistandsadvokat i medfør af retsplejelovens § 741 a.

Efter retsplejelovens § 741 e, stk. 1, vejleder politiet og anklagemyndigheden i fornødent omfang den forurettede eller, hvis den forurettede er afgået ved døden, den forurettedes nære pårørende om vedkommendes retsstilling og om sagens forventede forløb. Politiet og anklagemyndigheden informerer endvidere vedkommende om sagens gang. Af bestemmelsens stk. 2 fremgår, at justitsministeren eller den, som justitsministeren bemyndiger dertil, fastsætter nærmere regler om vejlednings- og informationspligten efter stk. 1.

I medfør af retsplejelovens § 741 e, stk. 2, og efter bemyndigelse fra justitsministeren har Rigsadvokaten udstedt bekendtgørelse nr. 1108 af 21. september 2007 om politiets og anklagemyndighedens pligt til at vejlede og orientere forurettede i straffesager og til at udpege en kontaktperson for forurettede.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 1, stk. 1, at politiet eller anklagemyndigheden i tilknytning til en anmeldelse af en lovovertrædelse eller umiddelbart herefter (dvs. ved den første kontakt, jf. kravet i direktivet) bl.a. skal vejlede forurettede om adgangen til at få påkendt borgerlige krav under straffesagen, jf. retsplejelovens kapitel 89, om muligheden for at få erstatning og godtgørelse fra staten, jf. offererstatningsloven, om muligheden for at få støtte ved en offerrådgivning, og om forurettedes pligter og rettigheder som eventuelt vidne i sagen. Af bekendtgørelsens § 1, stk. 4, fremgår, at såfremt forurettede anmoder herom, eller de konkrete forhold i sagen taler for det, skal politiet eller anklagemyndigheden i fornødent omfang også vejlede om andre forhold end nævnt i stk. 1.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 2, stk. 1, at udover den i § 1 nævnte vejledning skal forurettede i sager om grovere overtrædelser af straffeloven, hvor vold, trusler eller anden personfarlig kriminalitet indgår, og ved sædelighedsforbrydelser, orienteres om, hvordan sagens videre forløb kan forventes at blive. Forurettede skal endvidere orienteres om væsentlige skridt, der tages i sagen, når der efter sagens karakter, herunder navnlig det overgreb, som forurettede har været udsat for, skønnes at være behov for det. Af bekendtgørelsens § 2, stk. 4, fremgår, at såfremt forurettede

anmoder herom, eller de konkrete forhold i sagen taler for det, skal politiet eller anklagemyndigheden også i andre sager end de i stk. 1 nævnte i fornødent omfang orientere om sagens forløb mv.

Endvidere fremgår det af bekendtgørelsens § 4, stk. 1, at pligten til vejledning efter § 1 også gælder i forhold til forurettedes nære pårørende, hvis forurettede er afgået ved døden. Er forurettede afgået ved døden som følge af forbrydelsen, gælder tillige pligten til orientering efter § 2 i forhold til forurettedes nære pårørende.

Af Rigsadvokatens meddelelse nr. 8/2007 (revideret december 2012) om vejledning, orientering og underretning af forurettede i straffesager, udpegning af en kontaktperson for forurettede og vidner mv. fremgår det, at udtrykket ”nære pårørende” i bekendtgørelsens § 4, stk. 1, svarer til det udtryk, der anvendes i retsplejeloens §§ 41 d og 1018 e (nu § 1018 h). Ægtefælle, samlever, børn og forældre vil i medfør heraf normalt anses for at være nære pårørende, men efter omstændighederne vil andre også kunne anses for at være nære pårørende, hvis der har været et sådant særligt forhold mellem den pågældende og forurettede, at der må antages at være tale om en tilsvarende særlig følelsesmæssig belastning som følge af dødsfaldet, jf. forarbejderne til lov nr. 215 af 31. marts 2004 om ændring af bl.a. retsplejelovent (Offentlighed i retsplejen). Det kan f.eks. være en søster eller bror, der som voksen i mange år har haft fælles bolig og husholdning med forurettede.

Det fremgår af forarbejderne til retsplejeloens §§ 741 a-f (jf. lov nr. 517 af 6. juni 2007 om ændring retsplejelovent og retsafgiftslovent (Forbedring af retsstillingen for ofre for forbrydelser)), at udtrykket ”nære pårørende” i disse bestemmelser ligeledes skal forstås i overensstemmelse med retsplejeloens §§ 41 d og 1018 h.

Det fremgår af direktivets *artikel 2, stk. 1, litra b*, at ”familiemedlemmer” skal forstås som offerets ægtefælle, den person, der lever sammen med offeret i et fast nært forhold i en fælles husstand og på et stabilt og varigt grundlag, slægtninge i direkte linje, søskende samt personer, som offeret har forsørgerpligt over for. Herudover fremgår det af direktivets *artikel 2, stk. 2*, at medlemsstaterne kan indføre procedurer til at begrænse antallet af familiemedlemmer, som kan være omfattet af de rettigheder, der er fastsat i dette direktiv, idet der tages hensyn til de specifikke omstændigheder i hver sag (*litra a*), og i forbindelse med stk. 1, litra a, pkt. ii), indføre procedurer til at afgøre, hvilke

familiemedlemmer der har prioritet med hensyn til udøvelsen af de rettigheder, der er fastsat i direktivet (*litra b*).

Direktivets artikel 4 vurderes på denne baggrund at have lovgivningsmæssige konsekvenser, idet den information, som er angivet i bestemmelsens stk. 1, litra c, f, g, h, i, j og k, ikke fremgår direkte af retsplejelovens kapitel 66 a eller af bekendtgørelse nr. 1108 af 21. september 2007 om politiet og anklagemyndighedens pligt til at vejlede og orientere forurettede i straffesager og til at udpege en kontaktperson for forurettede. Det må dog antages, at der i et vist omfang er tale om at lovfæste gældende praksis.

Det lægges til grund, at retsplejelovens definition af familiemedlemmer er lige så bred som den, der fremgår af direktivets artikel 2, stk. 1, litra b, jf. artikel 2, stk. 2, litra a, og at prioriteringen af ægtefæller og samlevende er i overensstemmelse med direktivets artikel 2, stk. 2, litra b. Endvidere henvises til proportionalitetsafvejningerne i direktivets artikel 4, stk. 2, og § 1, stk. 4, samt § 2, stk. 4, i bekendtgørelse nr. 1108 af 21. september 2007.

2.2.3.1. Artikel 5 indeholder rettigheder for de ofre, som anmelder en forbrydelse.

Efter *stk. 1* skal medlemsstaterne sikre, at ofre får en skriftlig bekræftelse på deres formelle anmeldelse, som de har indgivet til den kompetente myndighed i en medlemsstat, der angiver den pågældende forbrydelses hovedelementer.

Efter *stk. 2* skal medlemsstaterne sikre, at ofre, der ønsker at anmelde en forbrydelse, og som ikke forstår eller taler den kompetente myndigheds sprog, sættes i stand til at foretage anmeldelsen på et sprog, som de forstår, eller ved at modtage den nødvendige sproglige hjælp.

Efter *stk. 3* skal medlemsstaterne sikre, at ofre, der ikke forstår eller taler den kompetente myndigheds sprog, vederlagsfrit får en oversættelse af den skriftlige bekræftelse af deres anmeldelse, som er omhandlet i stk. 1, på et sprog de forstår, hvis de anmoder herom.

2.2.3.2. Rigspolitiet har tidligere oplyst, at politiet i dag *efter anmodning* fra forurettede i straffesager kan udstede en bekræftelse af en anmeldelse til den pågældende, og at en forpligtelse for politiet til i alle tilfælde at udstede en sådan bekræftelse ikke synes hensigtsmæssig.

Det følger af vejledningspligten i forvaltningslovens § 7, stk. 1, og af den ulovbestemte pligt for myndigheder til som udgangspunkt at sikre, at de nødvendige oplysninger foreligger, og de nødvendige undersøgelser foretages (den såkaldte officialmaksime), at en dansk forvaltningsmyndighed skal sikre sig, at den er i stand til at forstå og blive forstået af udlændinge, der retter henvendelse til myndigheden vedrørende en sag inden for myndighedens sagsområde. Myndigheden er således forpligtet til at skaffe fornøden tolke- og oversættelsesbistand til et sprog, som borgeren forstår tilstrækkelig godt, når den pågældende ikke behersker det danske sprog tilstrækkeligt godt. Kravet gælder både i forhold til breve mv. fra den pågældende borger og i relation til de sagsbehandlingsskridt, som forvaltningsmyndigheden selv tager. Hvor der ikke er tale om en afgørelsessag, og forvaltningslovens § 7, stk. 1, derfor ikke finder direkte anvendelse, må en tilsvarende pligt antages at følge af uskrevne grundsætninger og god forvaltningsskik.

Det vurderes på baggrund af ovenstående, at en beslutning om at gennemføre direktivet i dansk ret vil kræve, at det i lovgivningen fastsættes, at politiet ved enhver anmeldelse af et strafbart forhold skal udstede en skriftlig bekræftelse af anmeldelsen, og at bekræftelsen skal gengive de væsentligste dele af den anmeldte forbrydelse, jf. artikel 5, stk. 1, og at bekræftelsen på anmodning skal oversættes til et sprog, anmelderen forstår, jf. artikel 5, stk. 3.

Det vil skulle overvejes nærmere, om artikel 5, stk. 2, vil være fuldt korrekt implementeret ved de nævnte forvaltningsretlige regler og principper. Det bemærkes imidlertid, at der – uanset den nærmere vurdering – hovedsageligt må antages at være tale om en lovfæstelse af gældende praksis.

2.2.4.1. *Artikel 6* vedrører ofres ret til at få information om deres sag. Stk. 1-4 angår information om selve straffesagen, mens stk. 5-6 angår information om løsladelse af den sigtede eller dømte.

Efter *stk. 1* skal medlemsstaterne sikre, at ofre uden unødigt forsinkelse får meddelelse om deres ret til at anmode om at få informationer om enhver afgørelse om at afslutte eller ikke at fortsætte en

efterforskning, eller om ikke at retsforfølge gerningsmanden (*litra a*), og hvor og hvornår retssagen finder sted, samt karakteren af tiltalen mod gerningsmanden (*litra b*).

Efter *stk. 2* skal medlemsstaterne sikre, at ofre i overensstemmelse med deres rolle i det pågældende strafferetlige system uden unødigt forsinkelse får meddelelse om deres ret til at anmode om at få informationer om enhver endelig dom i en retssag (*litra a*), og information, der sætter offeret i stand til at forstå, hvor langt straffesagen er kommet, medmindre en sådan meddelelse under særlige omstændigheder vil kunne være til skade for sagens behandling (*litra b*).

Efter *stk. 3* skal information som omhandlet i *stk. 1, litra a*, og *stk. 2, litra a*, omfatte begrundelsen eller et kort sammendrag af begrundelsen for afgørelsen, medmindre der er tale om en nævningeafgørelse eller en afgørelse, hvor begrundelsen er fortrolig.

Efter *stk. 4* er den kompetente myndighed forpligtet af ofrenes ønske om at blive informeret eller ikke at blive informeret, medmindre informationen skal gives af hensyn til offerets ret at deltage aktivt i straffesagen. Medlemsstaterne tillader ofrene at omgøre deres ønske når som helst og skal da tage hensyn hertil.

2.2.4.2. Efter retsplejelovens § 749, *stk. 1*, afviser politiet en indgivet anmeldelse, hvis der ikke findes grundlag for at indlede efterforskning. Er der ikke grundlag for at fortsætte en påbegyndt efterforskning, kan en beslutning om at indstille efterforskningen træffes af politiet, såfremt der ikke har været rejst sigtelse, jf. retsplejelovens § 749, *stk. 2*. Afvises anmeldelsen, eller indstilles efterforskningen, underrettes den forurettede eller, hvis den forurettede er afgået ved døden, den forurettedes nære pårørende, jf. retsplejelovens § 749, *stk. 3*. Afgørelsen om afvisning kan påklages til den overordnede anklagemyndighed i medfør af retsplejelovens kapitel 10. Det følger af forarbejderne til bestemmelsen (jf. lov nr. 517 af 6. juni 2007 om ændring retsplejeloven og retsafgiftsloven (Forbedring af retsstillingen for ofre for forbrydelser)), at udtrykket ”nære pårørende” skal forstås i overensstemmelse med det i lovforslaget anførte om retsplejelovens § 724, jf. umiddelbart nedenfor.

Af retsplejelovens § 724, *stk. 1*, fremgår endvidere, at ved afgørelse om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald underrettes sigtede, forurettede eller, hvis forurettede er afgået ved døden, forurettedes

nære pårørende. Det samme gælder andre, der må antages at have en rimelig interesse heri. En afgørelse om påtaleopgivelse kan påklages til den overordnede anklagemyndighed efter reglerne i retsplejelovens kapitel 10. Det følger af forarbejderne til bestemmelsen (jf. lov nr. 517 af 6. juni 2007 om ændring retsplejeloven og retsafgiftsloven (Forbedring af retsstillingen for ofre for forbrydelser)), at udtrykket ”nære pårørende” omfatter den eller de familiemedlemmer mv., som har stået forurettede nærmest på tidspunktet for dødsfaldet, og i den forbindelse anføres, at en ægtefælle eller samlever i almindelighed må antages at være den person, som har stået forurettede nærmest, således at det vil være tilstrækkeligt alene at underrette ægtefællen eller samleveren. Har forurettede ikke efterladt en ægtefælle eller samlever, må det bero på de nærmere konkrete forhold, hvilken eller hvilke personer inden for kredsen af forældre, børn, søskende mv. som kan anses for at have stået forurettede nærmest.

Efter retsplejelovens § 741 f, stk. 1, underretter anklagemyndigheden den forurettede om den rejste tiltale eller en anmodning om behandling af sagen som tilståelsessag. Er den forurettede afgået ved døden, underrettes den forurettedes nære pårørende. Efter anmodning underretter anklagemyndigheden endvidere forurettede om tidspunktet for hovedforhandlingen eller et retsmøde med henblik på behandling af sagen som en tilståelsessag og om en eventuel anke eller genoptagelse af sagen, jf. retsplejelovens § 741 f, stk. 2-4. Er den forurettede afgået ved døden, underrettes den forurettedes nære pårørende om tidspunktet for hovedforhandlingen eller et retsmøde med henblik på behandling af sagen som en tilståelsessag og om en eventuel anke eller genoptagelse af sagen, hvis vedkommende har fremsat anmodning herom.

Det fremgår af retsplejelovens § 41 d, stk. 1, om aktindsigt, at forurettede i straffesager eller, hvis forurettede er afgået ved døden, forurettedes nære pårørende, kan forlange at blive gjort bekendt med dokumenter, der vedrører en straffesag, herunder indførsel i retsbøgerne, i det omfang dokumenterne har betydning for vurderingen af det pågældende retsspørgsmål. Retten til aktindsigt gælder først, når sagen er endeligt afsluttet. Det følger af bestemmelsens forarbejder (jf. lov nr. 215 af 31. marts 2004 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen)), at en ægtefælle, samlever, børn og forældre normalt må anses for at være nære pårørende. Efter omstændighederne vil også andre kunne anses for at være nære pårørende, hvis der har været et sådant særligt forhold mellem den pågældende og forurettede, at der må antages at være tale om en tilsvarende særlig følelsesmæssig belastning som følge af dødsfaldet. Det kan f.eks.

være en søster eller bror, der som voksen i mange år har haft fælles bolig og husholdning med forurettede.

Der henvises endvidere til det ovenfor under pkt. 2.2.2.2 anførte om retsplejelovens § 741 e.

Det bemærkes i den forbindelse, at det fremgår af bemærkningerne til retsplejelovens § 741 e, jf. lovforslag nr. L 128 af 31. januar 2007 om ændring af retsplejeloven mv. (Forbedring af retsstillingen for ofre for forbrydelser), at den forurettede, hvor de konkrete forhold i sagen kan give anledning til det, bl.a. bør vejledes om reglerne om aktindsigt i straffesagen, jf. retsplejelovens kapitel 3 a (herunder bl.a. retsplejelovens § 41 d).

Endvidere fremgår det af retsplejelovens § 219 a, stk. 7, at retten underretter den forurettede og andre, der har fremsat et borgerligt krav i en offentlig straffesag, om rettens afgørelse om kravet. Herudover meddeler retten den forurettede en udskrift af dommen, hvis den forurettede har anmodet om det.

Efter forvaltningslovens § 22 skal en afgørelse, når den meddeles skriftligt, være ledsaget af en begrundelse. Efter forvaltningslovens § 24 skal en begrundelse for en afgørelse indeholde en henvisning til de retsregler, som afgørelsen er truffet i henhold til, og i det omfang afgørelsen beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen tillige angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen. Begrundelsen skal endvidere om fornødent indeholde en kort redegørelse for de oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen.

Det fremgår ikke af retsplejeloven, at myndighederne er forpligtet til at respektere offerets ønske om ikke at blive informeret, således som der stilles krav om i direktivets artikel 6, stk. 4, men en pligt hertil må antages i vid udstrækning at følge af god forvaltningsskik. Hvis direktivet tilvælges, vil det således skulle overvejes nærmere, om en bestemmelse herom – for at sikre en fuldt korrekt implementering – skal indarbejdes i retsplejeloven.

Direktivets artikel 6, stk. 1-4, vurderes i øvrigt ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

2.2.4.3. Efter *artikel 6, stk. 5*, skal medlemsstaterne sikre, at ofre har mulighed for uden unødigt forsinkelse at få meddelelse om, hvornår den person, der er varetægtsfængslet, retsforfølges eller er blevet dømt for forbrydelser, der vedrører dem, løslades eller er flygtet fra fængslet. Medlemsstaterne sikrer endvidere, at ofre informeres om enhver relevant foranstaltning, der træffes for at beskytte dem i tilfælde af gerningsmandens løsladelse eller flugt.

Endvidere følger det af *stk. 6*, at ofre efter anmodning skal modtage den i *stk. 5* omhandlede information, i det mindste i tilfælde, hvor der er fare eller identificeret risiko for skade for dem, medmindre der er en identificeret risiko for skade for gerningsmanden som følge af en sådan meddelelse.

Det er i *præambelbetragtning nr. 32* anført, at ofre efter anmodning skal have specifik information om gerningsmandens løsladelse eller flugt, i det mindste i tilfælde, hvor der kan være fare eller en identificeret risiko for offeret, medmindre der er en identificeret risiko for skade for gerningsmanden.

2.2.4.4. Retsplejelovens § 741 g indeholder regler om underretning af forurettede om domfældtes løsladelse mv. Reglerne gælder i sager, hvor der er afsagt dom om ubetinget fængselsstraf, anbringelse, ungdomssanktion eller forvaring for en grovere overtrædelse af straffeloven, hvor vold, trusler eller anden personfarlig kriminalitet indgår, eller en seksualforbrydelse. Forurettede skal efter anmodning underrettes om tidspunktet for den dømtes første uledsagede udgang og løsladelse og om eventuel undvigelse, hvis den dømte har været varetægtsfængslet før dom og ikke har været løsladt mellem dommens afsigelse og fuldbyrdelse. Forurettede skal desuden efter anmodning underrettes, hvis gerningsmanden under afsoning og på institutionens område med institutionens viden medvirker i optagelserne til et tv- eller radioprogram produceret til udsendelse her i landet, hvori den pågældende har en fremtrædende rolle, eller i et portrætinterview i et dansk dagblad. Det samme gælder ved medvirken i optagelserne af et sådant tv- eller radioprogram eller interview uden for institutionens område i tilfælde, hvor institutionen har meddelt tilladelse til udgang med viden herom. Hvis den forurettede er afdød ved døden, underrettes den forurettedes nære pårørende efter anmodning. Underretning kan afslås, hvis væsentlige hensyn til gerningsmanden taler for det.

Ifølge forarbejderne til retsplejelovens § 741 g (jf. lovforslag nr. L 134 af 9. februar 2011 om ændring af retsplejeloven og offererstatningsloven (Underretning ved udgang og løsladelse m.v. og udvidelse af fristen for politianmeldelse ved erstatning fra staten til ofre for forbrydelser)) begrænser bestemmelsen ikke de allerede eksisterende muligheder for at underrette forurettede om gerningsmandens løsladelse mv. Der vil således fortsat – uanset arten af den begåede kriminalitet – i konkrete tilfælde, hvor det ud fra præventive eller sikkerhedsmæssige overvejelser konstateres, at der er særlige hensyn at tage til forurettede i sagen, kunne foretages underretning ved gerningsmandens løsladelse mv.

Det følger endvidere af forarbejderne til retsplejelovens § 741 g, at udtrykket ”nære pårørende” skal forstås i overensstemmelse med retsplejelovens § 41 d.

Det bemærkes, at retsplejelovens § 741 g ifølge bestemmelsens forarbejder blev begrænset til sit nuværende anvendelsesområde under henvisning til, at offeret – hvis gerningsmanden ikke har været varetægtsfængslet inden afsoning – måske allerede har mødt gerningsmanden, eller i hvert fald har haft en risiko herfor. Det fremgår endvidere af forarbejderne, at det på daværende tidspunkt blev lagt til grund, at selvom offeret også kan have en interesse i at blive orienteret om en gerningsmands løsladelse eller undvigelse fra varetægtsfængsling, vejer hensynet til den mistænkte og dennes interesse i fortrolighed om sine private forhold i denne sammenhæng tungest, herunder navnlig fordi den mistænkte må betragtes som uskyldig, indtil den pågældende er dømt.

På baggrund af ovenstående vurderes det, at en gennemførelse af offerdirektivet i dansk ret vil kræve en ændring af retsplejelovens § 741 g, således at forurettede også kan modtage underretning i sager, hvor der er fare eller identificeret risiko for skade for forurettede. Underretningsordningen vil endvidere skulle udvides til at omfatte sager om løsladelse eller flugt fra varetægtsfængsling samt sager, hvor den domfældte ikke har været varetægtsfængslet før dom.

2.2.5.1. Direktivets *artikel 7* vedrører ofres ret til tolkning og oversættelse.

Efter *stk. 1* skal medlemsstaterne sikre, at ofre, der ikke forstår eller taler det sprog, der anvendes under den pågældende straffesag, efter anmodning får stillet tolkning til rådighed vederlagsfrit i overensstemmelse med deres rolle i det relevante strafferetlige system, i det mindste under alle

afhøringer eller udspørgninger under straffesagen, hos de myndigheder, der forestår efterforskningen, og hos de retslige myndigheder, herunder under politiets udspørgning, og tolkning under alle retsmøder og alle nødvendige forberedende retsmøder, de deltager aktivt i.

Det følger af *stk. 2*, at der, uden at det berører retten til et forsvar og i overensstemmelse med reglerne om domstolenes skøn, efter omstændighederne kan anvendes kommunikationsteknologier, såsom videokonferencer, telefon eller internet, medmindre tolkens fysiske tilstedeværelse er nødvendig for, at offeret i fuldt omfang kan udøve sine rettigheder eller forstå sagens gang.

Efter *stk. 3* skal medlemsstaterne sikre, at ofre, der ikke forstår eller taler det sprog, der anvendes under den pågældende straffesag, i overensstemmelse med deres rolle i det relevante strafferetlige system i straffesager, efter anmodning, vederlagsfrit får stillet oversættelse til rådighed på et sprog, de forstår, af information, der er af afgørende betydning for udøvelsen af deres rettigheder under straffesagen, i det omfang denne information videregives til ofrene. Oversættelse af sådan information skal i det mindste omfatte enhver afgørelse, der afslutter straffesagen vedrørende den forbrydelse, som offeret har været udsat for, og efter offerets anmodning, en begrundelse eller et kort sammendrag af begrundelsen for afgørelsen, medmindre der er tale om en nævningeafgørelse eller en afgørelse, hvor begrundelsen er fortrolig, i hvilket tilfælde der ikke gives en begrundelse i henhold til national ret.

Efter *stk. 4* skal medlemsstaterne sikre, at ofre, der har ret til information om, hvor og hvornår retssagen finder sted, jf. artikel 6, stk. 1, litra b), og som ikke forstår den kompetente myndigheds sprog, efter anmodning får en oversættelse af den information, som de har krav på, stillet til rådighed.

Det følger af *stk. 5*, at ofre kan indgive en begrundet anmodning om, at et dokument betragtes som væsentligt. Der stilles ikke krav om, at passager i væsentlige dokumenter, som ikke er relevante for, at ofre kan deltage aktivt i straffesagen, bliver oversat.

Efter *stk. 6* kan der uanset *stk. 1* og *3* gives en mundtlig oversættelse eller et mundtligt sammendrag af væsentlige dokumenter i stedet for en skriftlig oversættelse, forudsat at en sådan mundtlig oversættelse eller et sådant mundtligt sammendrag ikke vanskeliggør en retfærdig rettergang.

Efter *stk. 7* skal medlemsstaterne sikre, at den kompetente myndighed foretager en vurdering af, om ofrene har behov for tolkning eller oversættelse, jf. *stk. 1 og 3*. Ofrene kan anke en afgørelse om ikke at tilbyde tolkning eller oversættelse. Procedurereglerne for en sådan prøvelse fastlægges i national ret.

Efter *stk. 8* må tolkning og oversættelse samt enhver overvejelse om at anke en afgørelse om ikke at tilbyde tolkning eller oversættelse i medfør af denne artikel ikke forsinke straffesagen unødigt.

Af *præambelbetragtning nr. 34* fremgår, at der ikke kan opnås en effektiv retspleje, medmindre ofrene kan forklare omstændighederne ved forbrydelsen ordentligt og give deres vidneforklaring på en måde, der er forståelig for de kompetente myndigheder. Det er tilsvarende vigtigt at sikre, at ofre behandles på en respektfuld måde og at sikre, at de kan få mulighed for at udnytte deres rettigheder. Der bør derfor stilles gratis tolkning til rådighed under afhøringen af offeret og for at sætte den pågældende i stand til at deltage aktivt i retsmøder i overensstemmelse med offerets rolle i det relevante strafferetlige system. Med hensyn til andre forhold i forbindelse med straffesagen kan behovet for tolkning og oversættelse variere afhængigt af konkrete spørgsmål, offerets rolle i det relevante strafferetlige system og graden af offerets involvering i sagen og eventuelle særlige rettigheder, offeret måtte have. Tolkning og oversættelse i disse andre tilfælde behøves kun ydet, i det omfang det er nødvendigt for, at ofrene kan udøve deres rettigheder.

Af *præambelbetragtning nr. 35* fremgår, at offeret efter procedurerne i national ret har ret til prøvelse af en afgørelse om, at der ikke er behov for tolkning eller oversættelse. Denne ret pålægger ikke medlemsstaterne en forpligtelse til at oprette en særskilt mekanisme eller klageprocedure, hvorunder en sådan afgørelse kan prøves, og bør ikke forsinke straffesagen unødigt. En intern prøvelse af afgørelsen efter eksisterende nationale procedurer er tilstrækkelig.

Der henvises om offerets rolle i national ret og betydningen heraf ved fastlæggelsen af offerets nærmere rettigheder til *præambelbetragtning nr. 20*, der er omtalt under pkt. 2.1.

2.2.5.2. Hvis en person, herunder forurettede, som ikke taler dansk, skal afhøres i retten i en straffesag, vil der så vidt muligt skulle medvirke tolk, jf. retsplejelovens § 149, stk. 1. Udgifter til

tolkning afholdes i straffesager af statskassen, jf. cirkulære nr. 104 af 7. juli 1989 om afholdelse af udgifter til tolkning. Det vurderes ikke at være nødvendigt i lovgivningen at indføre regler herom, men et tilvalg af direktivet vil indebære, at det ikke kan bestemmes, at forurettede helt eller delvist skal bære omkostningerne ved den tolkning og oversættelse, som den pågældende efter direktivet har krav på.

Det antages desuden at følge af det almindelige hjemmelskrav, at der ikke uden lovhjemmel kan opkræves betaling for tolke- og oversættelsesbistand, som en myndighed er forpligtet til at stille til rådighed.

Klager over politiets efterforskning og sagsbehandling i straffesager skal i første omgang indgives til politidirektøren i den pågældende politikreds. En eventuel klage over politidirektørens afgørelse skal i medfør af retsplejelovens § 101, stk. 2, indgives til den regionale statsadvokat.

Det fremgår ikke af retsplejeloven, at et offer efter anmodning kan kræve tolkning under en afhøring hos politiet, jf. artikel 7, stk. 1. Direktivet synes ikke at være til hinder for, at politiet afhører forurettede på et andet sprog end dansk, som både forurettede og afhøreren forstår, hvilket må antages at være ganske udbredt i praksis. Men der vil i sagens natur være behov for en tolk til stede, når politiet skal afhøre en forurettet, der ikke taler et sprog, som afhøreren mestrer. Et tilvalg af direktivet vurderes at nødvendiggøre en lovfæstelse af denne praksis.

Tilsvarende fremgår det ikke af retsplejeloven, at et offer har krav på at få oversat afgørelser, som afslutter straffesagen, jf. artikel 7, stk. 3, og få oversat de skrivelser, som orienterer offeret om afholdelse af retssagen, jf. artikel 7, stk. 4, jf. artikel 6, stk. 1, litra b. Det vurderes på den baggrund, at et tilvalg af direktivet ligeledes vil nødvendiggøre en lovændring på dette punkt.

Det bemærkes, at artikel 7, stk. 3-4, må skulle forstås således, at offeret ikke har et retskrav på oversættelse af øvrige dokumenter i straffesagen, herunder politiets rapport vedrørende afhøringen af den pågældende, medmindre dette efter en konkret vurdering er af afgørende betydning for offerets udøvelse af sine rettigheder under straffesagen.

Såfremt direktivet tilvælges, kan det overvejes at benytte muligheden i artikel 7, stk. 6, hvorefter der, uanset stk. 1 og 3, kan gives en mundtlig oversættelse eller et mundtligt sammendrag af væsentlige dokumenter i stedet for en skriftlig oversættelse. I den forbindelse henvises til det ovenfor under pkt. 2.1 anførte om præambelbetragtning nr. 20 om offerets rolle i dansk ret.

2.2.6.1. *Artikel 8* vedrører ofres adgang til støttetjenester, mens *artikel 9* vedrører den konkrete støtte fra støttetjenesterne for ofre.

Efter *artikel 8, stk. 1*, skal medlemsstaterne sikre, at ofre i overensstemmelse med deres behov har adgang til vederlagsfrie og fortrolige støttetjenester, der varetager ofres interesser, før, under og i et passende tidsrum efter straffesagen. Familiemedlemmer har adgang til støttetjenester for ofre i overensstemmelse med deres behov og graden af den skade, de har lidt som følge af den forbrydelse, der er begået mod offeret.

Efter *artikel 8, stk. 2*, skal medlemsstaterne fremme henvisninger af ofre fra den kompetente myndighed, der modtog anmeldelsen, og andre relevante organer til støttetjenester for ofre.

Efter *artikel 8, stk. 3*, skal medlemsstaterne træffe foranstaltninger til at etablere vederlagsfrie og fortrolige specialiserede støttetjenester ud over eller som en integrerende del af almindelige støttetjenester for ofre eller til at gøre det muligt for støtteorganisationer for ofre at henvende sig til eksisterende specialiserede organer, der tilbyder sådan specialiseret støtte. Ofre har i overensstemmelse med deres særlige behov adgang til sådanne tjenester, og familiemedlemmer har adgang i overensstemmelse med deres særlige behov og den skade, de har lidt som følge af den forbrydelse, der er begået mod offeret.

Efter *artikel 8, stk. 4*, kan støttetjenester for ofre og eventuelle specialiserede støttetjenester etableres som offentlige eller ikke-statslige organisationer og organiseres på professionelt eller frivilligt grundlag.

Efter *artikel 8, stk. 5*, skal medlemsstaterne sikre, at adgang til eventuelle støttetjenester for ofre ikke er afhængig af, at ofrene formelt anmelder en forbrydelse til en kompetent myndighed.

Efter *artikel 9, stk. 1*, skal støttetjenester for ofre som omhandlet i artikel 8, stk. 1, som minimum omfatte information, rådgivning og støtte, der er relevant for ofrenes udøvelse af rettigheder, herunder om adgang til nationale ordninger til opnåelse af erstatning for skade forvoldt ved forbrydelser, og om deres rolle i straffesager, herunder forberedelse til deltagelse i retssagen (*litra a*), information om eller direkte henvisning til eventuelle relevante specialiserede støttetjenester, som tilbydes (*litra b*), følelsesmæssig og så vidt mulig psykologisk bistand (*litra c*), rådgivning om økonomiske og praktiske spørgsmål, der opstår som følge af forbrydelsen (*litra d*), og rådgivning vedrørende risikoen for og forhindring af sekundær og gentagen viktimisering, intimidering og gengældelse, medmindre andet er fastsat af andre offentlige eller private tjenester (*litra e*).

Det følger af *artikel 9, stk. 2*, at medlemsstaterne tilskynder støttetjenesterne for ofre til at tage særligt hensyn til de særlige behov hos ofre, der har lidt stor skade som følge af forbrydelsens alvor.

Det følger af *artikel 9, stk. 3*, at medmindre andet er fastsat af andre offentlige eller private tjenester, skal de specialiserede støttetjenester, der er omhandlet i artikel 8, stk. 3, som minimum tilvejebringe og tilbyde herberg eller enhver anden form for passende midlertidig indkvartering for ofre, der har behov for et sikkert opholdssted på grund af en overhængende risiko for sekundær og gentagen viktimisering, for intimidering og for gengældelse (*litra a*), og målrettet og integreret hjælp til ofre med særlige behov såsom ofre for seksuel vold, ofre for kønsbaseret vold og ofre for vold i nære forhold, herunder traumestøtte og traumerådgivning (*litra b*).

2.2.6.2. Ved lov nr. 349 af 23. maj 1997 om ændring af retsplejeloven mv. (Styrkelse af retsstillingen for ofre for forbrydelser mv.) blev der gennemført en række ændringer af retsplejeloven, straffeloven og erstatningsansvarsloven med henblik på en styrkelse af retsstillingen for ofre for forbrydelser mv. Det fremgår af lovens forarbejder, at der skal søges etableret et landsdækkende net af lokale offerrådgivninger, hvor der tilbydes ofre for forbrydelser støtte og vejledning af frivillige støttepersoner.

Som et supplement til den rådgivende og støttende funktion, som politiet varetager i forhold til ofre, er der således etableret offerrådgivninger i alle landets politikredse. Offerrådgivningerne fungerer i samspil med politiet, og politiet informerer om rådgivningens eksistens og hjælper med at skabe kontakt mellem offer og offerrådgivning.

Offerrådgivningen har til formål at give personlig støtte til ofre for forbrydelser, ligesom de vejleder ofrene om muligheden for at søge om erstatning, få psykologhjælp, advokatbistand, retshjælp mv. Rådgivningen kan endvidere udpege en støtteperson, der eksempelvis kan gå med offeret i retten, hvis der er behov herfor. Rådgivningen giver også støtte til personer, der kommer i kontakt med en forbrydelse via deres nærmeste.

De landsdækkende offerrådgivninger finansieres årligt gennem en fast bevilling på politiets budget.

For så vidt angår artikel 8, stk. 2, henvises i øvrigt til det ovenfor under pkt. 2.2.2.2 anførte om retsplejelovens § 741 e.

For så vidt angår specialiserede støttetjenester kan det oplyses, at det følger af servicelovens § 109, stk. 1, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde midlertidigt ophold i boformer til kvinder, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold. Kvinderne kan være ledsaget af børn, og kvinderne og deres eventuelle børn skal under opholdet modtage omsorg og støtte. Optagelse i boformen kan ske anonymt ved egen henvendelse eller ved henvisning fra offentlige myndigheder, jf. servicelovens § 109, stk. 2. Derudover er kommunalbestyrelsen efter servicelovens § 109, stk. 4, forpligtet til at yde familierådgivning til kvinder med børn på kvindekrisecentrene. Rådgivningen iværksættes, når forberedelsen til udflytning fra boformen påbegyndes, og indtil kvinden og børnene er etableret i egen bolig. Endelig er kommunalbestyrelsen efter servicelovens § 109, stk. 5, forpligtet til at tilbyde psykologbehandling til alle børn, som ledsager moderen under dennes ophold på et kvindekrisecenter. Tilbuddene om ophold på et kvindekrisecenter og om rådgivning er ikke afhængig af, at kvinden formelt har anmeldt den vold, som hun har været udsat for, til en kompetent myndighed. Beboere i midlertidige botilbud, herunder boformer efter servicelovens § 109, der bevarer egen bolig under opholdet, betaler som udgangspunkt ikke for opholdet på botilbuddet, jf. servicelovens § 163, stk. 2, 3. pkt.

Det følger endvidere af servicelovens § 10, stk. 1, at kommunalbestyrelsen skal sørge for, at enhver har mulighed for at få gratis rådgivning. Formålet med rådgivningen er at forebygge sociale problemer og hjælpe borgeren over øjeblikkelige vanskeligheder. Det følger af § 12 a, stk. 1, at

kommunalbestyrelsen skal sørge for, at personer over 18 år, der henvender sig på grund af æresrelaterede konflikter, får mulighed for at få gratis rådgivning i henhold til § 10.

Herudover kan kvinder og mænd, der har været udsat for voldtægt eller andre seksuelle overgreb, få vederlagsfri hjælp på i alt ti centre for voldtægtsofre, som er fordelt på udvalgte sygehuse i hver region. Tilbuddene på de ti centre omfatter bl.a. akut lægeundersøgelse og -behandling, psykologisk støtte samt inddragelse og rådgivning af pårørende. En henvendelse kræver ikke henvisning fra egen læge, kan finde sted døgnet rundt, og der er ikke krav om politianmeldelse af overgrebet. Der er ikke nogen tidsgrænse for, hvor længe efter overgrebet man kan henvende sig og modtage psykologisk støtte og behandling. To af de ti centre fungerer samtidig som videnscentre for voldtægt/seksuelle overgreb, og disse centre forsker i og formidler viden om voldtægter og andre former for seksuelle overgreb.

Det er desuden muligt for visse særligt udsatte persongrupper at få tilskud i medfør af sundhedslovens § 69 til behandling hos psykolog i praksissektoren efter lægehenvvisning. Tilskuddet er på 60 pct. og ydes af regionsrådet. Psykologbehandlingen sker efter henvisning fra den praktiserende læge, og tilskuddet kan ydes som udgangspunkt op til 12 konsultationer. Personer, som har ret til tilskud til psykologbehandling, er bl.a. personer som har været ofre for røveri, vold eller voldtægt, har været ofre for trafikulykker eller andre ulykker, er pårørende ved dødsfald, eller inden de er fyldt 18 år, har været ofre for incest eller andre seksuelle overgreb.

Endelig er kommunerne ifølge serviceloven forpligtet til at sikre, at børn og unge får den nødvendige hjælp og støtte, uanset årsagen til behovet for særlig støtte. Kommunen er således også ansvarlig for at sikre, at barnet eller den unge tilbydes den nødvendige støtte efter et overgreb, og kommunens vurdering af støttebehovet skal bero på en konkret vurdering. Kommunens støtte kan være i form af behandling af barnets eller den unges problemer, herunder f.eks. psykologhjælp, rådgivning samt praktisk og pædagogisk støtte, jf. servicelovens § 52.

Der skal ifølge serviceloven være et børnehus i hver region, og hvis kommunen vurderer, at der på baggrund af et overgreb eller mistanke om overgreb er behov for en børnefaglig undersøgelse, jf. serviceloven § 50, og en eller flere andre sektorer skal inddrages heri (politi, sundhedsvæsen), skal kommunen benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet, jf. servicelovens § 50 b.

I børnehuse er der fast personale, der er kvalificeret til at varetage sager om overgreb mod børn og unge. I børnehuset kan barnet eller den unge, i samarbejde med myndighedssagsbehandleren, blive undersøgt og udredt i forhold til at afklare behovet for støtte som følge af at være blevet udsat for overgreb, så kommunen bagefter har det nødvendige grundlag til brug for at træffe beslutning om og iværksætte den rette indsats overfor barnet eller den unge. Børnehuse kan efter konkret behov inddrage og samarbejde med relevante myndigheder og fagfolk, herunder eksempelvis politi, retsmedicinske institutter og sygehusafdelinger, der varetager højt specialiserede funktioner i forbindelse med overgreb mod børn.

Det må umiddelbart lægges til grund, at de danske støttetjenester for ofre, herunder navnlig de landsdækkende offerrådgivninger, opfylder de krav til støttetjenesternes nærmere indhold, som er oplistet i direktivets artikel 9.

Direktivets artikel 8 og 9 vurderes på denne baggrund ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

2.3. Direktivets kapitel 3 (artikel 10-17) om deltagelse i straffesagen

2.3.1.1. Artikel 10 vedrører ofres ret til at blive hørt.

Efter *stk. 1* skal medlemsstaterne sikre, at ofre har mulighed for at blive hørt under straffesagen og kan fremlægge beviser. Når et børneoffer skal høres, tages der behørigt hensyn til barnets alder og modenhed.

Det følger af *stk. 2*, at de procedureregler, efter hvilke ofre har mulighed for at blive hørt under straffesagen og kan fremlægge beviser, fastlægges i national ret.

2.3.1.2. Det følger af retsplejelovens § 182, at vidner ikke må overvære forklaringer af andre vidner, syns- og skønsmand eller parter, medmindre andet bestemmes af retten. Den forurettede kan således som udgangspunkt overvære retsmødet fra det tidspunkt, hvor forurettede har afgivet

vidneforklaring. Er forurettede ikke indkaldt som vidne, kan forurettede som udgangspunkt overvære hele retsmødet.

Den forurettede har ikke mulighed for selv at føre bevis i retten for så vidt angår skyldsspørgsmålet. Det skyldes, at den forurettede i dansk ret ikke anses som part i straffesagen. Hvis den forurettede (eller den forurettedes nærmeste) har bevismateriale, som ønskes fremlagt, må den forurettede rette henvendelse til anklagemyndigheden og anmode om, at bevismaterialet medtages i bevisførelsen. Det er dog altid anklagemyndigheden, der vurderer, hvorvidt den forurettedes bevismateriale skal anvendes.

For så vidt angår erstatningsspørgsmålet har den forurettede derimod ret til selv at føre bevis i retten, herunder ret til at fremlægge dokumenter af betydning for erstatningsfastsættelsen. Denne bevisførelse og afgørelse af erstatningsspørgsmålet kan ske i forbindelse med straffesagen, jf. retsplejelovens kapitel 89, eller kan ske særskilt.

Retsplejeloven indeholder regler om, at der kan anvendes særlige fremgangsmåder, når der er tale om afhøring af børn. Der henvises i den forbindelse til det under pkt. 2.4.7.2 anførte om retsplejelovens §§ 745 e og 872.

En udtrykkelig regel om, at ofre skal have adgang til at fremlægge beviser under straffesagen, vil være en væsentlig nyskabelse i forhold til dansk ret. Det følger imidlertid af artikel 10, stk. 2, at procedurereglerne for offerets mulighed for at blive hørt og fremlægge beviser skal fastlægges i national ret. Under henvisning hertil samt præambelbetragtning nr. 20 om offerets rolle i national ret, som der er redegjort nærmere for under pkt. 2.1 ovenfor, må det antages, at artikel 10 ikke vil have lovgivningsmæssige konsekvenser.

2.3.2.1. Artikel 11 vedrører offerets rettigheder i forbindelse med afgørelser om ikke at rejse tiltale.

Efter *stk. 1* skal medlemsstaterne sikre, at ofre i overensstemmelse med deres rolle i det relevante strafferetlige system har ret til prøvelse af en afgørelse om ikke at rejse tiltale. Procedurereglerne for en sådan prøvelse fastlægges i national ret.

Det følger af *stk. 2*, at såfremt offerets rolle i det relevante strafferetlige system i overensstemmelse med national ret først fastlægges, når der er truffet afgørelse om at retsforfølge gerningsmanden, sikrer medlemsstaterne, at i det mindste ofre for alvorlige forbrydelser har ret til prøvelse af en afgørelse om ikke at rejse tiltale. Procedurereglerne for en sådan prøvelse fastlægges i national ret.

Efter *stk. 3* skal medlemsstaterne sikre, at ofre uden unødigt forsinkelse får meddelelse om deres ret til at få, og at de efter anmodning får tilstrækkelige informationer til at beslutte, om de skal anmode om prøvelse af en afgørelse om ikke at rejse tiltale.

Det følger af *stk. 4*, at når afgørelsen om ikke at rejse tiltale træffes af den øverste anklagemyndighed, og det ikke er muligt at foretage en prøvelse af denne afgørelse i henhold til national ret, kan retten til prøvelse foretages af den samme myndighed.

Det følger af *stk. 5*, at *stk. 1, 3 og 4* ikke finder anvendelse på anklagerens afgørelse om ikke at rejse tiltale, hvis en sådan afgørelse medfører en tvistløsning uden for domstolene, i det omfang den nationale ret indeholder bestemmelser om en sådan mulighed.

I tilknytning til artikel 11 fremgår det af *præambelbetragtning nr. 43*, at retten til at få prøvet en afgørelse om ikke at rejse tiltale bør forstås som en henvisning til de afgørelser, der træffes af anklagere og undersøgelsesdommere eller retshåndhævende myndigheder, såsom politibetjente, men ikke de afgørelser, der træffes af domstolene. Enhver prøvelse af en afgørelse om ikke at rejse tiltale bør foretages af en anden person eller myndighed end den, der traf den oprindelige afgørelse, medmindre den oprindelige afgørelse om ikke at rejse tiltale blev truffet af den øverste anklagemyndighed, og det ikke er muligt at foretage prøvelse af denne afgørelse, hvorefter den samme myndighed kan foretage prøvelse. Retten til at få prøvet en afgørelse om ikke at rejse tiltale vedrører ikke særlige procedurer, såsom sager mod parlaments- eller regeringsmedlemmer for så vidt angår udøvelsen af deres officielle funktioner.

2.3.2.2. For så vidt angår forurettedes adgang til at påklage en påtaleopgivelse eller en afgørelse om at afvise en anmeldelse eller indstille en efterforskning henvises til det ovenfor under pkt. 2.2.4.2 anførte om retsplejelovens §§ 724, stk. 1, og 749.

Der er ikke efter dansk ret adgang for forurettede eller, hvis den forurettede er afgået ved døden, forurettedes nære pårørende til at påklage en afgørelse om tiltalefrafald (hverken med eller uden vilkår).

Tiltalefrafald med vilkår må imidlertid falde uden for anvendelsesområdet for artikel 11, jf. præambelbetragtning nr. 43, idet disse skal godkendes af domstolene, jf. retsplejelovens § 723, stk. 3.

Under henvisning til at det er en forudsætning for et tiltalefrafald, at de bevismæssige og retlige betingelser for en domfældelse er til stede (uden vilkår), jf. forarbejderne til retsplejelovens § 722 (lovforslag nr. L 184 af 22. januar 1992 om ændring af retsplejeloven mv. (Anklagemyndighedens struktur)) eller at der foreligger en uforbeholden tilståelse, hvis rigtighed bestyrkes ved de i øvrigt foreliggende omstændigheder (med vilkår), jf. retsplejelovens 723, stk. 2, at et tiltalefrafald formelt er en straf, samt at offeret i dansk ret ikke har nogen rolle ved fastlæggelse af skyldsspørgsmålet, må det endvidere lægges til grund, at tiltalefrafald uden vilkår tillige falder uden for anvendelsesområdet for artikel 11.

Direktivets artikel 11 vurderes på denne baggrund ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

2.3.3.1. *Artikel 12* vedrører garantier i forbindelse med genoprettende retfærdighed og indeholder en række nærmere krav til tjenester vedrørende genoprettende retfærdighed, som skal sikre ofre mod intimidering, gengældelse og gentagen viktimisering.

2.3.3.2. Den danske konfliktrådsordning, herunder navnlig, at det er en betingelse for afholdelse af konfliktråd, at offeret og gerningsmanden har samtykket til deltagelse, og at gerningsmanden i det væsentlige har tilstået den strafbare handling, jf. § 2, stk. 1 og 3, i lov nr. 467 af 12. juni 2009 om konfliktråd i anledning af en strafbar handling, vurderes at opfylde de krav, som følger af bestemmelsen.

Direktivets artikel 12 vurderes således ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

2.3.4.1. Efter *artikel 13* skal medlemsstaterne sikre, at ofre har adgang til retshjælp, når de er part i en straffesag. Betingelserne eller procedurereglerne for ofres adgang til retshjælp fastlægges i national ret.

2.3.4.2. Efter retsplejelovens § 741 a, stk. 1, skal retten i sager, der vedrører overtrædelse af straffelovens bestemmelser om § 119, § 123, § 210, §§ 216-223, § 225, jf. §§ 216-223, § 232, § 237, jf. § 21, §§ 244-246, §§ 249 og 250, § 252, stk. 2, §§ 260-262 a eller § 288, beskikke en advokat for den, der er forurettet ved lovovertrædelsen, når den pågældende fremsætter begæring om det. Beskikkelse af advokat kan dog i visse tilfælde afslås, hvis lovovertrædelsen er af mindre alvorlig karakter, og advokatbistand må anses for åbenbart unødvendig.

Udover tilfælde, hvor den forurettede har været udsat for en af de overtrædelser, der er nævnt i § 741 a, stk. 1, kan retten, når særlige omstændigheder taler for det, efter anmodning beskikke en advokat for den forurettede, jf. § 741 a, stk. 4.

Hvis den forurettede er afgået ved døden som følge af forbrydelsen, kan retten endvidere efter anmodning beskikke en advokat for den forurettedes nære pårørende, når særlige hensyn taler for det, jf. § 741 a, stk. 5.

Efter retsplejelovens § 741 b vejleder politiet den forurettede eller, hvis den forurettede er afgået ved døden som følge af forbrydelsen, dennes nære pårørende om adgangen til at begære en advokat beskikket. Vejledningen skal gives, inden den forurettede afhøres første gang, og skal gentages i forbindelse med og inden anden afhøring.

Direktivets artikel 13 vurderes på denne baggrund ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

2.3.5.1. *Artikel 14* pålægger medlemsstaterne at give ofre, som deltager i straffesager, mulighed for at få godtgjort de udgifter, de har haft i forbindelse med deres aktive deltagelse i straffesagen, i overensstemmelse med deres rolle i det relevante strafferetlige system. Betingelserne for eller procedurereglerne efter hvilke ofre der kan få adgang til godtgørelse, fastlægges i national ret.

I tilknytning til artikel 14 fremgår det *præambelbetragtning nr. 47*, at ofre ikke bør kunne forventes at pådrage sig udgifter i forbindelse med deres deltagelse i straffesager. Det bør kun kræves, at medlemsstaterne godtgør ofres nødvendige udgifter ved deltagelse i straffesager, og det bør ikke kræves af dem, at de godtgør ofres retslige omkostninger. Medlemsstaterne bør kunne fastlægge betingelser for godtgørelsen af udgifter i national ret, såsom tidsfrister for at kræve godtgørelse, standardbeløb til opholds- og rejseudgifter og maksimumsbeløb pr. dag for tabt arbejdsfortjeneste. Retten til godtgørelse af udgifter i forbindelse med straffesager bør ikke opstå i situationer, hvor et offer afgiver vidneforklaring om en forbrydelse. Udgifter bør kun være dækket, i det omfang offeret af de kompetente myndigheder forpligtes til eller anmodes om at være til stede og deltage aktivt i straffesagen.

På baggrund af den engelske udgave af direktivet lægges det til grund, at den i præambelbetragtning nr. 47 anvendte vending ”hvor et offer afgiver vidneforklaring om en forbrydelse” skal forstås således, at der henvises til de tilfælde, hvor forurettede afgiver vidneforklaring til politiet inden retssagen. I den engelske udgave anvendes således vendingen ”*in a situation where a victim makes a statement on a criminal offence*”.

2.3.5.2. Det fremgår af § 2, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 712 af 17. november 1987 om ydelser til lægdommere og vidner mv., som ændret ved bekendtgørelse nr. 1180 af 15. december 2000, at der tilkommer vidner 40 kr. for hver påbegyndt periode af 2 timer, de i anledning af vidnepligten må være borte fra hjemmet, dog mindst 80 kr. Hvis det antages, at et vidne har haft udgifter eller tab (herunder tabt arbejdsfortjeneste), der overstiger den i stk. 1 nævnte godtgørelse, kan retten, hvis omstændighederne taler for det, tillægge vidnet en særlig godtgørelse herfor, jf. § 2, stk. 3.

Efter bekendtgørelsens § 3, stk. 1, har vidner endvidere krav på godtgørelse til hotelophold og befordring efter de for ansatte i staten gældende regler. Der ydes dog kun befordringsgodtgørelse, hvis den pågældende må rejse mere end tre kilometer for at nå retten, jf. § 3, stk. 2.

På denne baggrund og idet forurettede efter dansk ret ikke har pligt til at deltage aktivt under straffesagen på anden vis, end når vedkommende er indkaldt som vidne, vurderes direktivets artikel 14 ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser. Ved et tilvalg af direktivet bør det dog overvejes

nærmere, om den giver anledning til lovgivningsmæssige konsekvenser for så vidt angår godtgørelse af forurettedes udgifter i forbindelse med afgivelse af forklaring til politi.

2.3.6.1. Efter *artikel 15* skal medlemsstaterne sikre, at ejendele, der er blevet beslaglagt under en straffesag, og som kan tilbageleveres, på grundlag af en afgørelse truffet af en kompetent myndighed straks leveres tilbage til ofrene, medmindre ejendele er nødvendige til brug under straffesagen. Betingelserne eller procedurereglerne for tilbagelevering af sådanne ejendele til ofrene fastlægges i national ret.

2.3.6.2. Efter retsplejelovens § 803, stk. 1, 1. pkt., kan genstande, som en person, der ikke er mistænkt, har rådighed over, beslaglægges som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, hvis der er grund til at antage, at genstanden kan tjene som bevis, bør konfiskeres eller ved lovovertrædelsen er fravendt nogen, som kan kræve den tilbage.

Efter retsplejelovens § 807 d, stk. 1, bortfalder rådighedsberøvelse som følge af beslaglæggelse efter bl.a. § 803, stk. 1, 1. pkt., senest, når sagen er endeligt sluttet ved dom, påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, medmindre det beslaglagte konfiskeres. Er der tvist om, til hvem tilbagelevering skal ske, kan retten efter begæring træffe bestemmelse om, til hvem beslaglagte genstande skal udleveres. Afgørelsen træffes ved kendelse.

Efter retsplejelovens § 803, stk. 1, 2. pkt., kan andre formuegoder, herunder penge, som en person, der ikke er mistænkt, har rådighed over, beslaglægges som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, hvis der er grund til at antage, at disse formuegoder bør konfiskeres.

I dansk ret kan konfiskation hos en tredjemand ske efter straffelovens § 76, stk. 4. Det følger af bestemmelsen, at har den, som udbyttet umiddelbart er tilfaldet, eller den, der er ansvarlig for en strafbar handling, foretaget dispositioner over udbyttet eller en genstand eller rettigheder herover, kan det overdragne eller dets værdi konfiskeres hos erhververen (tredjemand). Det er en betingelse, at erhververen var bekendt med det overdragnes forbindelse med den strafbare handling eller har udvist grov uagtsomhed i denne henseende, eller hvis det overdragne er sket som gave.

Konfiskation kan endvidere ske efter straffelovens § 75, stk. 2 eller 3, jf. § 76, stk. 2. Det følger af straffelovens § 75, stk. 2, at der kan ske konfiskation, såfremt det må anses for påkrævet for at forebygge yderligere lovovertrædelser, eller særlige omstændigheder i øvrigt taler derfor, af genstande, der har været brugt eller bestemt til at bruges ved en strafbar handling (nr. 1), genstande, der er frembragt ved en strafbar handling (nr. 2), og genstande, med hensyn til hvilke der i øvrigt er begået en strafbar handling (nr. 3). Det følger af bestemmelsens stk. 3, at der i stedet for konfiskation af de i stk. 2 nævnte genstande kan konfiskeres et beløb svarende til deres værdi eller en del heraf. Det følger af straffelovens § 76, stk. 2, at konfiskation af de i § 75, stk. 2 og 3, nævnte genstande og værdier kan ske hos den, der er ansvarlig for lovovertrædelsen, og hos den, på hvis vegne han har handlet.

Direktivets artikel 15 vurderes på denne baggrund ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

2.3.7.1. Efter *artikel 16* skal medlemsstaterne sikre, at ofre har krav på som led i straffesagen at få en afgørelse om erstatning fra gerningsmanden inden en rimelig frist, medmindre national ret indeholder bestemmelser om, at sådanne afgørelser skal træffes i forbindelse med anden retsforfølgning (*stk. 1*). Medlemsstaterne fremmer foranstaltninger til at tilskynde gerningsmanden til at yde passende erstatning til offeret (*stk. 2*).

2.3.7.2. Efter dansk ret har ofre ret til at kræve erstatning fra gerningsmanden for skade, som skyldes en strafbar handling. Kravet kan i visse tilfælde behandles som et såkaldt adhæsionskrav under straffesagen (retsplejelovens kapitel 89) og kan under alle omstændigheder om nødvendigt behandles under en civil retssag.

Endvidere yder staten i medfør af offererstatningsloven erstatning og godtgørelse for personskade, der forvoldes ved overtrædelse af straffeloven, hvis overtrædelsen er begået i den danske stat. Det er uden betydning, om skadevolderen eller skadelidte er dansk statsborger, og om de har bopæl i Danmark. Erstatning kan ifølge offererstatningslovens § 1, stk. 3, i særlige tilfælde ydes for skader, der forvoldes ved handlinger begået uden for den danske stat, hvis skadelidte har bopæl i Danmark, har dansk indfødsret eller på gerningstidspunktet gjorde tjeneste for en udsendt dansk udenrigsrepræsentation. Erstatning kan endvidere ydes, når sådanne handlinger er begået mod skadelidte med bopæl i Danmark under dennes erhvervsudøvelse uden for den danske stat.

Efter offererstatningslovens § 7 yder staten dog ikke erstatning, i det omfang skaden godtgøres af skadevolderen eller dækkes af forsikringsydelser mv.

Af Erstatningsnævnets årsberetning for 2013 fremgår, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i 2013 udgjorde 71 dage (heri er ikke medregnet den tid, der eventuelt medgår til forelæggelse for Arbejdsskadestyrelsen).

Direktivets artikel 16 vurderes på denne baggrund ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

2.3.8.1. Artikel 17 vedrører rettigheder for ofre med bopæl i en anden medlemsstat.

Efter *stk. 1* skal medlemsstaterne sikre, at deres kompetente myndigheder er i stand til at træffe de nødvendige foranstaltninger til i videst muligt omfang at begrænse de vanskeligheder, som opstår, når offeret har bopæl i en anden medlemsstat end den, hvor forbrydelsen blev begået, især med hensyn til sagens tilrettelæggelse. Med henblik herpå skal myndighederne i den medlemsstat, hvor forbrydelsen blev begået, især have mulighed for at optage forklaring fra offeret umiddelbart efter anmeldelsen af forbrydelsen til den kompetente myndighed (*litra a*), og i videst muligt omfang gøre brug af bestemmelserne om video- og telefonkonference i konventionen om gensidig retshjælp i straffesager mellem Den Europæiske Unions medlemsstater af 29. maj 2000 med henblik på afhøring af ofre, som har bopæl i en anden medlemsstat (*litra b*).

Efter *stk. 2* skal medlemsstaterne sikre, at ofre for en forbrydelse, der er begået i en anden medlemsstat end den, hvor de har bopæl, kan anmelde forbrydelsen til de kompetente myndigheder i bopælsstaten, hvis de ikke har mulighed for at gøre det i den medlemsstat, hvor forbrydelsen blev begået, eller, når der er tale om en alvorlig forbrydelse i henhold til national ret i den pågældende medlemsstat, hvis de ikke ønsker at gøre det.

Efter *stk. 3* skal medlemsstaterne sikre, at den kompetente myndighed, som offeret indgiver sin anmeldelse til, straks videresender den til den kompetente myndighed i den medlemsstat, hvor forbrydelsen blev begået, hvis kompetencen til at indlede retsforfølgning ikke er blevet udøvet af den medlemsstat, hvori anmeldelsen blev indgivet.

2.3.8.2. Retten kan bestemme, at et vidne skal afgive forklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis det findes hensigtsmæssigt og forsvarligt, jf. retsplejelovens § 174, stk. 2.

Det følger endvidere af retsplejelovens § 192, stk. 6, at retten kan tillade, at et vidne, der befinder sig i udlandet, afgiver forklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis forklaringen skønnes at kunne afgives under lige så betryggende former som en forklaring, der afgives efter reglerne i stk. 2. Af bestemmelsens stk. 2 fremgår bl.a., at et vidne kan indkaldes til at møde for en fysisk eller juridisk person, der har autorisation til at stille kommunikationsmidler til rådighed til brug for telekommunikation med billede i retssager, jf. bestemmelsens stk. 4, hvoraf fremgår, at Domstolsstyrelsen kan give en fysisk eller juridisk person autorisation til at stille kommunikationsmidler til rådighed til brug for telekommunikation med billede i retssager.

Af forarbejderne til retsplejelovens § 192, stk. 6, fremgår, at denne betingelse navnlig vil kunne være opfyldt i de tilfælde, hvor der foreligger en aftale mellem Danmark og den pågældende fremmede stat om gennemførelse af grænseoverskridende videomødeafhøringer (jf. lovforslag nr. L 168 af 1. marts 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreformen)). Det fremgår endvidere af forarbejderne, at bestemmelsen imidlertid efter omstændighederne også kan anvendes, hvor der alene findes en generel aftale mellem Danmark og den pågældende fremmede stat om retsanmodninger, og eventuelt også, når der slet ikke foreligger nogen aftale om retsanmodninger mellem Danmark og den pågældende fremmede stat, hvis det efter de oplysninger, parterne har tilvejebragt, må antages, at en videomødeafhøring vil kunne gennemføres under betryggende former.

Det bemærkes, at det på nuværende tidspunkt ikke er alle domstole, der råder over det nødvendige udstyr til at kunne sende og modtage videoopkald. Alle byretter, landsretterne og Højesteret forventes at få det nødvendige udstyr hertil i forbindelse med gennemførelsen af Video-3-projektet ved domstolene, anklagemyndigheden og kriminalforsorgen. Gennemførelsen af Video-3-projektet forventes afsluttet primo 2015.

Efter retsplejelovens § 747, stk. 2, kan der afholdes retsmøde og derved optages forklaring fra offeret (vidnet) umiddelbart efter anmeldelsen af en forbrydelse, når det er påkrævet for at sikre beviser, som ellers må frygtes at ville gå tabt, eller som ikke uden væsentlig ulempe eller forsinkelse vil kunne føres umiddelbart for den dømmende ret.

Muligheden for at indgive anmeldelse i Danmark vedrørende en lovovertrædelse, der er begået i udlandet, er omtalt i afsnit 6 i Rigsadvokatens meddelelse nr. 8/2007 (rettet december 2012) om vejledning, orientering og underretning af forurettede i straffesager, udpegning af en kontaktperson for forurettede og vidner mv. Det fremgår heraf, at anmeldelse af en lovovertrædelse begået i et andet EU-land kan ske i det land, hvor forurettede har fast bopæl, når det ikke har været muligt for forurettede at indgive anmeldelse i det EU-land, hvor lovovertrædelsen fandt sted. Herudover kan en forurettet, hvis der er tale om en grov lovovertrædelse, og den forurettede ikke ønsker at foretage anmeldelse i det EU-land, hvor lovovertrædelsen fandt sted, foretage anmeldelse i sit hjemland.

Det fremgår endvidere af Rigsadvokatens meddelelse, at eftersom gerningsmanden, vidner og bevismateriale typisk befinder sig i det land, hvor lovovertrædelsen er begået, vil efterforskningen og strafforfølgningen, som altovervejende hovedregel skulle gennemføres i dette land. Dansk politi skal derfor straks efter at have modtaget en anmeldelse af en lovovertrædelse begået i et andet EU-land, videresende anmeldelsen til den relevante myndighed i det pågældende EU-land.

Endelig fremgår det af Rigsadvokatens meddelelse, at bestemmelserne i retsplejelovens § 741 a, stk. 1-4, om beskikkelse af bistandsadvokat efter omstændighederne må antages at kunne finde anvendelse i forhold til forurettede i straffesager, hvor lovovertrædelsen er begået i udlandet. Endvidere må retsplejelovens § 741 a, stk. 5, om beskikkelse af en advokat for den forurettedes nære pårørende efter omstændighederne antages at kunne finde anvendelse, når forurettede er afdødt ved døden, som følge af en lovovertrædelse begået i udlandet. Politiet skal således, når en forurettet retter henvendelse vedrørende en seksualforbrydelse eller en grovere overtrædelse af straffeloven, hvor vold, trusler eller anden personfarlig kriminalitet indgår, uanset at lovovertrædelsen er begået i udlandet, vejlede den forurettede eller den forurettedes nære pårørende om reglerne i retsplejelovens § 741 a.

Artikel 17, stk. 1, vurderes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser. Det vurderes desuden, at praksis og fremgangsmåder i Danmark er i overensstemmelse med artikel 17, stk. 2 og 3. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at et tilvalg af direktivet – for at sikre en fuld korrekt implementering – vil nødvendiggøre en lovfæstelse heraf.

2.4. Direktivets kapitel 4 (artikel 18-24) beskyttelse af ofre og anerkendelse af ofre med særlige beskyttelsesbehov

2.4.1.1. Uden at det indebærer en begrænsning i retten til et forsvar, skal medlemsstaterne efter *artikel 18* sikre, at der kan træffes foranstaltninger til at beskytte ofrene og deres familiemedlemmer mod sekundær og gentagen viktimisering, mod intimidering og mod gengældelse, herunder mod risikoen for følelsesmæssigt eller psykologisk overgreb, og til at beskytte ofrenes værdighed under afhøring og ved afgivelse af vidneforklaring. Om nødvendigt skal sådanne foranstaltninger også omfatte procedurer, der er fastlagt i henhold til national ret, med henblik på fysisk beskyttelse af ofre og deres familiemedlemmer.

2.4.1.2. I retsplejelovens § 838, stk. 1, er det fastsat, at forsvareren i en straffesag skal have kopi af bevisfortegnelsen. Anklagemyndigheden kan i medfør af § 838, stk. 2, give forsvareren pålæg om foreløbigt ikke at videregive oplysninger om et vidnes, herunder forurettedes, navn, stilling og bopæl til tiltalte, hvis anklagemyndigheden agter at fremsætte anmodning om rettens bestemmelse om, at disse oplysninger ikke må meddeles tiltalte, jf. retsplejelovens § 856, stk. 2.

Efter retsplejelovens § 856, stk. 1, kan rettens formand uden for de tilfælde, der er nævnt i § 856, stk. 2, nr. 2, jf. umiddelbart nedenfor, beslutte, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et vidne eller en medtiltalt afhøres, når *særegne* grunde taler for, at en uforbeholden forklaring ellers ikke kan opnås. Hvis det må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar, kan retten efter retsplejelovens § 856, stk. 2, på anmodning endvidere bestemme, at et vidnes bopæl ikke må oplyses for tiltalte, hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed *taler for* det (nr. 1), eller at et vidnes navn, stilling og bopæl ikke må oplyses for tiltalte, hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed *gør det påkrævet* (nr. 2).

Er der truffet bestemmelse efter § 856, stk. 2, nr. 2, kan retten yderligere bestemme, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens vidnet afhøres, jf. retsplejelovens § 856, stk. 4.

Retsplejelovens § 856 suppleres af retsplejelovens regler om dørlukning. I tilfælde, hvor retten bestemmer, at et vidnes navn, stilling og bopæl ikke må oplyses for tiltalte, og at tiltalte skal forlade retslokalet under vidnets forklaring, bør der normalt træffes bestemmelse om dørlukning, jf. retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3, eller stk. 3, nr. 3 (om dørlukning når sagens behandling i et offentligt retsmøde vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse, eller når sagens behandling i et offentligt retsmøde må antages at bringe nogens sikkerhed i fare), for at undgå, at vidnets identitet kan røbes ad denne vej. Efter retsplejelovens § 29 a *skal* dørene endvidere lukkes under offerets forklaring i sager om visse seksualforbrydelser mv., herunder voldtægt, når offeret anmoder om det.

Vidner beskyttes derudover generelt ved bestemmelsen i straffelovens § 123, hvorefter den, som med trussel om vold forulemper, eller som med vold, ulovlig tvang eller på anden måde begår en strafbar handling mod en person, dennes nærmeste eller andre med tilknytning til denne i anledning af personens forventede eller allerede afgivne forklaring til politiet eller i retten, straffes med bøde eller fængsel indtil 8 år.

Er der behov for særlige beskyttelsesforanstaltninger, kan der i praksis ske udlevering af overfaldsalarm eller meddeles tilhold eller bortvisning efter lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning (bortvisningsloven) efter en konkret vurdering af politiet og anklagemyndigheden.

Efter praksis kan Rigspolitiets vidnebeskyttelsesprogram i ganske særlige tilfælde bringes i anvendelse. Det indebærer – ud over bl.a. flytning og etablering af en ny bolig – bl.a. et fuldstændigt identitetsskifte med nyt navn og nyt personnummer.

Efter retsplejelovens § 193 underretter politiet eller anklagemyndigheden retten, hvis der er behov for særlig hensyntagen i forbindelse med et vidnes møde i en straffesag, og retten bistår i fornødent omfang vidnet. Anklagemyndigheden og retten skal således i samarbejde søge at begrænse de ulemper, der kan være forbundet med at afgive forklaring i retten. Det fremgår af bestemmelsens forarbejder, at der f.eks. kan være en medarbejder fra retten, der modtager og vejleder vidnet om placering i et særligt venteværelse for vidner, indtil forklaringen skal afgives. Der kan også være

tale om at sikre, at vidnet ikke unødvendigt konfronteres med tiltalte, eller om koordinering af politibeskyttelse. Alle nye retsbygninger, som efter domstolsreformens ikrafttræden i 2007 er etableret til byretterne, indeholder særskilte ventefaciliteter til de vidner, som gerne vil undgå at møde tiltalte i retsbygningen. I de tilfælde, hvor retternes eksisterende bygninger ombygges og/eller suppleres med nye lejemål, etableres der ligeledes særskilte vidneventefaciliteter. Særskilte vidneventefaciliteter forventes at være etableret ved alle byretter medio 2016.

Bortvisningsloven trådte i kraft den 1. marts 2012.

Ved et *tilhold* kan en person forbydes at opsøge en anden ved personlig, mundtlig eller skriftlig henvendelse, herunder ved elektronisk kommunikation, eller på anden måde kontakte eller følge efter den anden, jf. bortvisningslovens § 1.

Efter bortvisningslovens § 2, stk. 1, kan tilhold gives, hvis der er begrundet mistanke om, at en person enten har krænket offerets fred eller har begået et strafbart forhold mod offeret, der kan sidestilles med en fredskrænkelse, og der er bestemte grunde til at antage, at personen fortsat vil krænke offeret på denne måde. Efter § 2, stk. 2, kan tilhold endvidere gives, hvis der er begrundet mistanke om, at den pågældende har begået en overtrædelse af straffelovens bestemmelser om drab, røveri, frihedsberøvelse, vold, brandstiftelse, voldtægt eller anden seksualforbrydelse eller forsøg på en af de nævnte forbrydelser, og offeret eller dennes nærmeste efter lovovertrædelsens grovhed ikke findes at skulle tåle henvendelser fra den pågældende. Efter § 2, stk. 3, kan tilhold desuden gives, hvis en person med rimelig grund mistænkes for at have begået eller forsøgt at begå en overtrædelse af straffelovens bestemmelse om ulovlig tvang ved at tvinge en anden til ægteskab eller en religiøs vielse uden borgerlig gyldighed.

Ved et *opholdsforbud* (geografisk bestemt tilhold) kan en person forbydes at opholde sig eller færdes i et nærmere afgrænset område i nærheden af en anden persons bolig, arbejds-, uddannelses- eller opholdssted eller andet område, hvor denne anden person ofte færdes, jf. bortvisningslovens § 3.

Betingelserne for at udstede et opholdsforbud fremgår af bortvisningslovens § 4. Det kræves for det første, at betingelserne for tilhold efter bortvisningslovens § 2 er opfyldt. Herudover kræves det, at

mistanken angår oftere gentagen fredskrænkelser, et strafbart forhold, der kan sidestilles med fredskrænkelser, overtrædelse af et tilhold eller en lovovertrædelse omfattet af § 2, stk. 2 (om grov personfarlig kriminalitet), § 2, stk. 3 (om tvangsægteskab), eller § 8, nr. 1 (jf. herom nedenfor). Endelig er det en betingelse, at et tilhold ikke kan antages at være tilstrækkeligt til at værne den, som tilholdet skal beskytte.

Efter bortvisningslovens § 5 kan et tilhold gives for et bestemt tidsrum på indtil 5 år, mens et opholdsforbud kan gives for et bestemt tidsrum på indtil 1 år. Efter bortvisningslovens § 6 kan et tilhold eller opholdsforbud udstrækkes til at omfatte et medlem af offerets husstand, hvis det findes nødvendigt af hensyn til formålet med tilholdet eller opholdsforbuddet.

Ved *bortvisning* kan en person over 18 år forbydes at opholde sig i sit hjem, jf. bortvisningslovens § 7.

Betingelserne for bortvisning fremgår af bortvisningslovens § 8. Det kræves for det første, at der er begrundet mistanke om, at den pågældende mod et medlem af sin husstand har begået en overtrædelse af straffelovens §§ 210, 213 eller 266 eller en overtrædelse, der er omfattet af straffelovens kapitel 24-26, og som efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder, eller at den pågældende har optrådt på en måde, der i øvrigt indebærer en trussel om vold mod et medlem af husstanden (nr. 1). Det kræves dernæst, at der efter det oplyste er bestemte grunde til at antage, at den pågældende ved forbliven i hjemmet vil begå en lovovertrædelse, der er nævnt i nr. 1 (nr. 2).

Bortvisning sker for et bestemt tidsrum på indtil 4 uger, jf. bortvisningslovens § 10. Hvis betingelserne for bortvisning fortsat er opfyldt, kan bortvisningen forlænges for en ny periode på højst 4 uger.

Tilhold, opholdsforbud og bortvisning kan besluttes, når den person, som foranstaltningen skal beskytte, anmoder om det, eller når almene hensyn kræver det, jf. bortvisningslovens § 14. Politiet vil således kunne tage initiativ til en foranstaltning, hvis det f.eks. må antages, at offeret ikke tør anmode om foranstaltningen af frygt for familien mv. Reglen er begrænset til tilfælde, hvor der er risiko for mere alvorlige overgreb, herunder vold, voldtægt eller overgreb mod børn. I relation til

tilhold i medfør af bortvisningslovens § 2, stk. 3 (om risiko for tvangsægteskab), er det dog ikke en betingelse for udstedelse af tilhold uden anmodning, at almene hensyn kræver det.

Direktivets artikel 18 vurderes på denne baggrund ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

2.4.2.1. Efter *artikel 19* skal medlemsstaterne skabe de nødvendige betingelser for, at kontakt mellem ofre, og om nødvendigt deres familiemedlemmer, og gerningsmanden undgås i lokaler, hvor straffesagen finder sted, medmindre straffesagen gør en sådan kontakt nødvendig (*stk. 1*). Medlemsstaterne skal endvidere sikre, at nye retsbygninger har særskilte venteområder for ofre (*stk. 2*).

2.4.2.2. Der henvises til det umiddelbart ovenfor anførte under pkt. 2.4.1.2 om bl.a. retsplejelovens §§ 193 og 856.

Direktivets artikel 19 vurderes på denne baggrund ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

2.4.3.1. Det følger af *artikel 20*, at uden at det berører retten til et forsvar og i overensstemmelse med reglerne om rettens skøn, skal medlemsstaterne under efterforskningen af forbrydelser sikre, at afhøring af ofre finder sted uden unødigt ophold, efter at der er anmeldt en forbrydelse til den kompetente myndighed (*litra a*), at antallet af afhøringer af ofre begrænses mest muligt, og at afhøring kun foretages, hvis det er strengt nødvendigt af hensyn til den strafferetlige efterforskning (*litra b*), at ofre kan ledsages af deres juridiske repræsentant og en person, de selv har valgt, medmindre der er truffet en begrundet afgørelse om det modsatte (*litra c*), og at lægeundersøgelser begrænses mest muligt og kun foretages, hvis det er strengt nødvendigt af hensyn til straffesagen (*litra d*).

2.4.3.2. Efter politilovens § 2, nr. 3, har politiet bl.a. til opgave at bringe strafbar virksomhed til ophør samt efterforske og forfølge strafbare forhold. Det følger endvidere af retsplejelovens § 742, stk. 2, at politiet efter anmeldelse eller af egen drift iværksætter efterforskning, når der er rimelig formodning om, at der er begået et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige.

Det påhviler efter retsplejelovens § 96, stk. 2, anklagemyndigheden at fremme enhver sag med den hurtighed, som sagens beskaffenhed tillader, og derved ikke blot påse, at strafskyldige drages til ansvar, men også at forfølgning af uskyldige ikke finder sted.

Efter retsplejelovens § 750 kan politiet foretage afhøringer, men de kan ikke pålægge nogen at afgive forklaring, og ingen tvang må anvendes for at få nogen til at udtale sig.

Det fremgår af retsplejelovens § 751, stk. 1, at det væsentlige indhold af de afgivne forklaringer tilføres rapporterne, og særlig vigtige dele af forklaringerne gengives så vidt muligt med den afhørtes egne ord. Af § 751, stk. 2, fremgår, at der skal gives den afhørte mulighed for at gøre sig bekendt med gengivelsen af forklaringen. Den afhørtes eventuelle rettelser og tilføjelser medtages. Den afhørte gøres bekendt med, at han ikke har pligt til at underskrive rapporten. Endelig følger det af § 751, stk. 3, at fonetisk optagelse af forklaringer kun må finde sted, når den afhørte er gjort bekendt hermed.

Det følger af retsplejelovens § 753, at bestemmelserne i § 173, stk. 1, § 182 og § 184, stk. 1 og 2, finder tilsvarende anvendelse ved politiets afhøring af en person, der ikke er sigtet. Af retsplejelovens § 182 fremgår, at hvert vidne afhøres for sig, og at et vidne ikke må påhøre forklaringer af andre vidner, skøns mænd eller parter, medmindre andet bestemmes af retten. Det er i retsplejelovens § 184, stk. 1, fastsat, at afhøringen skal ske på en sådan måde, at den er egnet til at fremkalde en tydelig og sandfærdig forklaring. I § 184, stk. 2, er det fastsat, at vidnet så vidt muligt skal have adgang til at udtale sig i sammenhæng, og at det bør fremgå af forklaringen, om den støtter sig på vidnets egen iagttagelse.

Efter retsplejelovens § 792, stk. 1, kan der som led i efterforskningen efter reglerne i retsplejelovens kapitel 72 foretages legemsindgreb mod sigtede og *andre* ved besigtigelse af legemets ydre, optagelse af fotografier, aftryk og lignende af legemets ydre samt visitation af det tøj, som den pågældende er iført (legemsbesigtigelse) (nr. 1), og nærmere undersøgelse af legemet, herunder af dets hulrum, udtagelse af spyt- eller blodprøver eller andre tilsvarende prøver, røntgenundersøgelse og lignende (legemsundersøgelse) (nr. 2).

Herudover følger det af retsplejelovens § 792 e, stk. 1, at legemsindgreb ikke må foretages, såfremt det efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb. Af bestemmelsens stk. 2 fremgår desuden, at legemsindgreb skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader. Det skal herved bl.a. så vidt muligt iagttages, at et indgreb, der ellers kan føles krænkende for blufærdigheden, kun foretages af personer af samme køn som den undersøgte eller af sundhedspersonale. Kræver et sådant indgreb afklædning, må det så vidt muligt kun overværes af personer af samme køn som den undersøgte eller af sundhedspersonale.

Endelig henvises der til det ovenfor under pkt. 2.3.4.2 anførte om retsplejelovens § 741 a-b og til det under pkt. 2.3.8.2 anførte om retsplejelovens § 747, stk. 2.

Under henvisning til at det ikke fremgår af dansk ret, at afhøring af ofre skal finde sted uden unødigt ophold, efter at der er anmeldt en forbrydelse til den kompetente myndighed, at antallet af afhøringer af ofre skal begrænses mest muligt, og at afhøring kun foretages, hvis det er strengt nødvendigt af hensyn til den strafferetlige efterforskning, og at ofre kan ledsages af en person, som de selv har valgt, vurderes det umiddelbart, at et tilvalg af direktivet vil medføre lovgivningsmæssige konsekvenser i lyset af artikel 20. Der vil dog i vidt omfang være tale om at lovfæste gældende praksis og fremgangsmåder, som til dels følger af almindelige forvaltningsretlige principper.

2.4.4.1. Artikel 21 vedrører ofres ret til beskyttelse af privatlivet.

Efter *stk. 1* skal medlemsstaterne sikre, at de kompetente myndigheder under straffesagen kan træffe egnede foranstaltninger til at beskytte ofres og deres familiemedlemmers privatliv, herunder offerets personlige egenskaber, der tages hensyn til ved den i artikel 22 omtalte individuelle vurdering, og billedgengivelser af de pågældende. Endvidere sikrer medlemsstaterne, at de kompetente myndigheder kan træffe alle lovlige foranstaltninger, for at hindre at offentligheden får kendskab til oplysninger, der kan gøre det muligt at identificere børneofre. Ved et barn forstås en person under 18 år, jf. artikel 1, stk. 1, litra c.

Det fremgår af *stk. 2*, at for at beskytte ofrenes privatliv, personlige integritet og personoplysninger skal medlemsstaterne under hensyntagen til ytringsfriheden og mediernes ret til information, mediefrihed og mediernes pluralisme tilskynde medierne til at træffe selvregulerende foranstaltninger.

2.4.4.2. Efter retsplejelovens § 29 kan retten bestemme, at et retsmøde i en straffesag skal holdes for lukkede døre. Det gælder bl.a., når sagens behandling i et offentligt retsmøde vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse (*stk. 1, nr. 3*) eller bringe nogens sikkerhed i fare (*stk. 3, nr. 4*).

Efter retsplejelovens § 30 kan retten i straffesager forbyde offentlig gengivelse af forhandlingen (referatforbud), bl.a. når offentlig gengivelse må antages at bringe nogens sikkerhed i fare (*nr. 2*), eller når offentlig gengivelse vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse (*nr. 4*).

Endvidere kan retten efter retsplejelovens § 31, *stk. 1*, i straffesager forbyde, at der sker offentlig gengivelse af navn, stilling eller bopæl for sigtede eller andre under sagen nævnte personer, f.eks. et vidne, eller at den pågældendes identitet på anden måde offentliggøres (navneforbud), når offentlig gengivelse må antages at bringe nogens sikkerhed i fare (*nr. 1*), eller når offentlig gengivelse vil udsætte nogen for unødvendig krænkelse (*nr. 2*).

Hertil kommer, at det efter retsplejelovens § 32, *stk. 6*, er forbudt uden for rettens bygninger at optage billeder af bl.a. vidner, der er på vej til eller fra et retsmøde i en straffesag, medmindre den pågældende har samtykket i optagelsen. Efter straffelovens § 32, *stk. 1*, er det også forbudt under retsmøder at optage eller transmittere billeder og lyd, medmindre retten undtagelsesvis tillader dette, og efter straffelovens § 32, *stk. 5*, er billedoptagelse i rettens bygninger forbudt, medmindre rettens præsident giver tilladelse dertil.

Efter retsplejelovens § 185, *stk. 1*, må bevisførelse om et vidnes troværdighed kun finde sted på den måde og i den udstrækning, som retten bestemmer. Spørgsmål om, hvorvidt vidnet er under tiltale eller har været straffet, stilles og besvares skriftligt, og kun retten og sagens parter gøres bekendt med svaret. Efter § 185, *stk. 2*, gælder i sager om overtrædelse af straffelovens § 210 (incest) og kapitel 24 (seksualforbrydelser), at bevisførelse om forurettedes tidligere seksuelle adfærd kræver

rettens tilladelse. Sådan bevisførelse kan kun tillades, hvis den kan antages at være af væsentlig betydning for sagen.

Herudover er det forbudt i forbindelse med omtale af en sag om overtrædelse af straffelovens kapitel 24 om seksualforbrydelser eller i øvrigt med henblik på en sådan sag at give offentlig meddelelse om navn, stilling eller bopæl på offeret eller på anden måde offentliggøre den pågældendes identitet, jf. retsplejelovens § 1017 b.

Desuden må domme og kendelser i straffesager kun gengives offentligt, når de er anonymiserede (gælder ikke visse retsinformationssystemer), således at sigtedes, tiltaltes, forurettedes eller vidners identitet ikke fremgår, jf. retsplejelovens § 1017 d.

I øvrigt henvises til det ovenfor under pkt. 2.4.1.2 anførte om retsplejelovens §§ 193 og 838 og til det nedenfor under pkt. 2.4.7.2 anførte om retsplejelovens §§ 745 e og 872.

Direktivets artikel 21, stk. 1, vurderes på denne baggrund ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser. Det bemærkes i den forbindelse, at de ovenfor anførte bestemmelser i retsplejeloven, der gør det muligt at skåne vidner for unødvendig krænkelse, også kan anvendes, når vidnet er et barn, jf. artikel 21, stk. 1, 2. pkt. I tilknytninger hertil bemærkes, at der efter ordlyden i direktivets artikel 21, stk. 1, 2. pkt., ikke er tale om, at foranstaltninger omfattet af bestemmelsen *skal* træffes i forhold til *alle* børneofre, men at sådanne foranstaltninger skal kunne træffes, således at det kan bero på en konkret vurdering i den enkelte sag.

For så vidt angår artikel 21, stk. 2, bemærkes, at det fremgår af medieansvarslovens § 34, stk. 1, at massemediernes indhold og handlemåde skal være i overensstemmelse med god presseskik. Efter godkendelse af organisationernes kompetente forsamlinger fremlagde Danske Medier og Dansk Journalistforbund den 22. maj 2013 nye regler for god presseskik. Det fremgår af de nye regler, at ofre for forbrydelser eller ulykker skal vises det størst mulige hensyn. Det samme gælder vidner og pårørende til de implicerede. Artikel 21, stk. 2, vurderes på denne baggrund ligeledes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

2.4.5.1. Artikel 22 vedrører identificering af ofres særlige beskyttelsesbehov.

Efter *stk. 1* skal medlemsstaterne sikre, at ofre i tide bliver individuelt vurderet efter de nationale procedurer med henblik på at identificere særlige beskyttelsesbehov og for at afgøre, om og i hvilken udstrækning de vil kunne nyde godt af særlige foranstaltninger under en straffesag, jf. artikel 23 og 24, under hensyntagen til deres særlige modtagelighed over for sekundær og gentagen viktimisering, intimidering og gengældelse.

Det følger af *stk. 2*, at den individuelle vurdering særligt skal tage hensyn til offerets personlige karakteristika (*litra a*), forbrydelsens art eller type (*litra b*) og omstændighederne ved forbrydelsen (*litra c*).

Det følger af *stk. 3*, at der i forbindelse med den individuelle vurdering skal vises særlig opmærksomhed over for ofre, der har lidt betydelig overlast som følge af forbrydelsens alvor, ofre, der har været udsat for en forbrydelse, der blev begået på grund af fordomme eller ud fra et diskriminatorisk motiv, der især kan have forbindelse med ofrenes personlige karakteristika, og ofre, hvis forhold til og afhængighed af gerningsmanden gør dem særligt sårbare. I den forbindelse skal der tages behørigt hensyn til ofre for terrorisme, organiseret kriminalitet, menneskehandel, kønsbaseret vold, vold i et nært forhold, seksuel vold, udnyttelses- eller hadforbrydelser samt ofre med handicap.

Efter *stk. 4* skal det ved anvendelsen af dette direktiv lægges til grund, at børneofre har særlige beskyttelsesbehov på grund af deres sårbarhed over for sekundær og gentagen viktimisering, intimidering og gengældelse. For at afgøre om og i hvilket omfang de ville drage nytte af særlige foranstaltninger som omhandlet i artikel 23 og 24, underlægges børneofre en individuel vurdering som omhandlet i nærværende artikels *stk. 1*. Ved et barn forstås som nævnt ovenfor en person under 18 år, jf. artikel 1, *stk. 1*, *litra c*.

Det fremgår af *stk. 5*, at den individuelle vurderings omfang kan tilpasses forbrydelsens grovhed og den grad af skade, offeret efter det oplyste har lidt.

Efter stk. 6 gennemføres individuelle vurderinger under tæt inddragelse af ofrene, og der tages hensyn til deres ønsker, også hvis de ikke ønsker, at der træffes særlige foranstaltninger, jf. artikel 23 og 24.

Det følger af stk. 7, at hvis de elementer, der ligger til grund for den individuelle vurdering, har ændret sig væsentligt, skal medlemsstaterne sikre, at vurderingen holdes opdateret under hele straffesagens forløb.

2.4.5.2. Der ses ikke i dansk ret at være en konkret bestemmelse om, at ofre skal individuelt vurderes med henblik på at identificere særlige beskyttelsesbehov. For så vidt angår den konkrete beskyttelse kan henvises til det ovenfor under pkt. 2.2.2.2, 2.2.4.2 og 2.3.4.2 anførte om retsplejelovens kapitel 66 a (§§ 741 a-741 g) om den forurettede, hvor der er hjemlet en række foranstaltninger til beskyttelse af den forurettede og dennes pårørende.

På denne baggrund er det den umiddelbare vurdering, at et tilvalg af direktivet vil medføre, at der i dansk ret skal indføres en bestemmelse, hvorefter det pålægges politiet at foretage en individuel vurdering af den forurettede, jf. artikel 22, stk. 1, og at vurderingen skal indeholde de momenter, der fremgår af artikel 22, stk. 2-6, herunder muligheden for at tilpasse vurderingen til forbrydelsens grovhed og den grad af skade, som offeret har lidt, jf. stk. 5. Den individuelle vurdering bør foretages af politiet, idet politiet generelt må antages at være den første myndighed, som ofre møder.

Det bemærkes, at Sverige tillige har indført en ny bestemmelse som følge af direktivets artikel 22. Følgende fremgår af den pågældende bestemmelse: *”En individuell skyddsbedömning ska så snart som möjligt göres för att fastställa målsägandens behov av särskilda åtgärder under förundersökningen och rättegången. Den individuella bedömningen ska revideras när behov uppkommer”*.

2.4.6.1. Artikel 23 vedrører retten til beskyttelse under straffesagen for ofre med særlige beskyttelsesbehov.

Det følger af *stk. 1*, at uden at det berører retten til et forsvar og i overensstemmelse med reglerne om domstolenes skøn, skal medlemsstaterne sikre, at ofre med særlige beskyttelsesbehov, for hvem der træffes særlige foranstaltninger, der er identificeret som følge af en individuel vurdering som omhandlet i artikel 22, stk. 1, kan nyde godt af de foranstaltninger, der er omhandlet i nærværende artikels stk. 2 og 3. En særlig foranstaltning som følge af den individuelle vurdering undlades, hvis operationelle eller praktiske begrænsninger gør det umuligt at benytte den, eller hvis der er et presserende behov for at afhøre offeret, og undladelse heraf kan skade offeret eller en anden person eller kan berøre selve sagens forløb.

Efter *stk. 2* skal foranstaltninger være til rådighed for ofre med særlige beskyttelsesbehov, der er identificeret i overensstemmelse med artikel 22, stk. 1, *under efterforskningen* af forbrydelsen. Disse foranstaltninger omfatter, at afhøring af offeret udføres i lokaler, der er indrettet til eller tilpasset dette formål (*litra a*), at afhøring af offeret foretages af eller gennem personer, som er professionelt uddannede heri (*litra b*), at afhøring af offeret altid foretages af de samme personer, medmindre en forsvarlig retspleje er til hinder herfor (*litra c*), og at enhver afhøring af ofre for seksuel vold, kønsbaseret vold eller vold i nære forhold foretages af en person af samme køn som offeret, hvis offeret ønsker det, under forudsætning af, at det ikke griber ind i straffesagens gang, medmindre afhøringen foretages af en anklager eller en dommer (*litra d*).

Efter *stk. 3* skal foranstaltninger være til rådighed for ofre med særlige beskyttelsesbehov, der er identificeret i overensstemmelse med artikel 22, stk. 1, *under retssagen*. Bestemmelsen omfatter foranstaltninger til at undgå visuel kontakt mellem ofre og gerningsmænd, herunder under vidneforklaringerne, ved hjælp af egnede midler, herunder brug af kommunikationsteknologi (*litra a*), foranstaltninger til at sikre, at offeret kan afhøres i retslokalet uden at være til stede, især ved hjælp af dertil egnet kommunikationsteknologi (*litra b*), foranstaltninger til at undgå unødvendig afhøring om offerets privatliv, der ikke er relevant for forbrydelsen (*litra c*), og foranstaltninger, så retsmødet kan finde sted uden offentlighedens tilstedeværelse (*litra d*).

2.4.6.2. Det fremgår af cirkulæreskrivelse nr. 9028 af 23. januar 2006 vedrørende politiets relationer til ofre for forbrydelser og ulykker og deres pårørende, at politiet skal være særlig opmærksom på offerets forhold til sit sociale netværk og det behov for omsorg, såvel fysisk som psykisk, der er nødvendigt, for at offeret kan bearbejde og gennemleve en traumatisk oplevelse. Det fremgår

endvidere, at det ved tilrettelæggelsen af afhøringen er væsentligt at sikre sig, at afhøringen kan foregå under former og forhold, der tager tilbørligt hensyn til den person, der har været udsat for forbrydelsen.

Artikel 23, stk. 1, vurderes ikke at have selvstændig lovgivningsmæssig betydning.

For så vidt angår direktivets artikel 23, stk. 2, om særlige foranstaltninger under efterforskningen bemærkes, at det ikke fremgår af retsplejeloven eller dansk ret i øvrigt, at forurettede generelt eller forurettede med særlige beskyttelsesbehov har de i bestemmelsen angivne rettigheder. Det må imidlertid antages, at der til dels er tale om fremgangsmåder, som følges i praksis.

Hvis direktivet tilvælges, vil det skulle overvejes nærmere, om de angivne rettigheder – herunder til dels blot for at sikre en fuldt korrekt implementering – skal indarbejdes i retsplejeloven eller fremgå af bemærkningerne til en bestemmelse i retsplejeloven.

For så vidt angår artikel 23, stk. 3, om særlige foranstaltninger under retssagen henvises til det under pkt. 2.4.1.2 anførte om retsplejelovens regler om dørlukning og om retsplejelovens § 856 mv. Bestemmelsen vurderes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

2.4.7.1. Artikel 24 vedrører børneofres ret til beskyttelse under straffesager. Ved et barn forstås en person under 18 år, jf. artikel 1, stk. 1, litra c.

Efter artikel 24, *stk. 1*, sikrer medlemsstaterne, ud over foranstaltningerne i artikel 23, når offeret er et barn, at alle afhøringer af børneofferet kan videooptages under den strafferetlige efterforskning af forbrydelsen, og at disse optagelser af afhøringer kan bruges som bevis under straffesagen (*litra a*), at de kompetente myndigheder i forbindelse med efterforskning af forbrydelser og under retssagen, i overensstemmelse med ofres rolle i det relevante strafferetlige system, udpeger en særlig repræsentant for børneofre, når indehaverne af forældremyndigheden i henhold til national ret er udelukket fra at repræsentere børneofferet som følge af en interessekonflikt mellem dem og børneofferet, eller når børneofferet er uledsaget eller adskilt fra familien (*litra b*), og at han eller hun, når børneofferet har ret til en advokat, har ret til sin egen juridiske rådgiver og repræsentant i

sit eget navn i sager, hvor der er, eller der kunne opstå en interessekonflikt mellem barneofferet og indehaveren af forældremyndigheden (*litra c*).

Det følger endvidere af *stk. 1*, at procedurereglerne for de i *litra a* omhandlede videooptagelser og anvendelsen heraf fastlægges i national ret.

Det følger af *stk. 2*, at såfremt der hersker usikkerhed om et offers alder, og der er grund til at formode, at offeret er et barn, forudsættes offeret i forbindelse med dette direktiv at være et barn.

I tilknytning til artikel 24 fremgår det af *præambelbetragtning nr. 60*, at hvis der i overensstemmelse med direktivet skal udpeges en værge eller en repræsentant for et barn, kan disse roller varetages af samme person eller af en juridisk person, en institution eller en myndighed.

2.4.7.2. Det er hovedreglen i dansk straffeprocess, at bevisførelsen skal ske umiddelbart for den dømmende ret, og at den finder sted under hovedforhandlingen (bevisumiddelbarhedsprincippet).

Efter retsplejelovens § 872 kan politiets afhøring af et barn dog benyttes som bevis under hovedforhandlingen, når afhøringen er optaget på video (videoafhøring). Ifølge forarbejderne (jf. lovforslag nr. L 117 af 10. december 2002 om ændring af retsplejeloven mv. (Børnepornografi, seksuel udnyttelse af børn, salg af børn og gennemførelse af straffesager om seksuelt misbrug af børn)) til denne bestemmelse er udgangspunktet, at videoafhøring kan benyttes som bevis under hovedforhandlingen, hvis der er tale om afhøring af et barn på 12 år eller derunder. Der kan dog foreligge særlige omstændigheder, herunder barnets udvikling og psykiske tilstand, der bevirker, at videoafhøring af ældre børn kan anvendes som bevis.

Videoafhøring af barnet bør søges gennemført hurtigst muligt, og hvis det er praktisk muligt inden en uge fra anmeldelsen, jf. pkt. 3 i Rigsadvokatens meddelelse nr. 2/2007 (rettet september 2012) om behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager.

Videoafhøring foregår i særligt indrettede videoafhøringslokaler, normalt i et børnehus. Afhøringen kan overværes fra et andet lokale (monitorrummet). For så vidt angår børnehuse henvises til det ovenfor under pkt. 2.2.6.2 anførte.

Videoafhøring af børn i sager om seksualforbrydelser skal foretages af særligt uddannede polititjenestemænd, jf. pkt. 5 i Rigsadvokatens meddelelse nr. 2/2007. Eventuel genafhøring foretages af samme person.

Forsvareren skal være til stede under videoafhøringen (i monitorrummet), jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 1. Den, der er mistænkt eller sigtet, har ikke adgang til at overvære videoafhøringen, men den pågældende skal snarest muligt have adgang til sammen med sin forsvarer at gennemse videooptagelsen hos politiet, jf. § 745 e, stk. 2, 1. og 2. pkt. En begæring fra den, der er mistænkt eller sigtet, eller dennes forsvarer om, at der foretages genafhøring af barnet, skal fremsættes snarest muligt derefter, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 2, 3. pkt.

Ifølge forarbejderne til retsplejelovens § 745 e (jf. lovforslag nr. L 117 af 10. december 2002 om ændring af retsplejeloven mv. (Børnepornografi, seksuel udnyttelse af børn, salg af børn og gennemførelse af straffesager om seksuelt misbrug af børn)) skal en begæring om genafhøring som udgangspunkt fremsættes, inden to uger efter at den mistænkte/sigtede har foretaget gennemsyn af den første afhøring af barnet. Fremsættes en anmodning om genafhøring senere, må der ved vurderingen af, om genafhøring skal foretages, lægges vægt på, om hensynet til barnet tilsiger, navnlig på grund af den tid, der er forløbet siden den første afhøring, at der ikke bør foretages fornyet afhøring af barnet. Det må ved vurderingen endvidere indgå, hvad der er årsagen til den sene begæring om genafhøring, herunder om det skyldes den mistænkte/sigtedes egne forhold.

Barnets bistandsadvokat har adgang til at overvære afhøringen, jf. retsplejelovens § 741 c. Dette sker fra monitorrummet, jf. pkt. 8.2 i Rigsadvokatens meddelelse nr. 2/2007.

Endvidere skal kommunen (socialforvaltningen) sende en repræsentant, som skal støtte barnet, jf. bekendtgørelse nr. 79 af 4. februar 1998 om kommunens bistand til børn og unge i forbindelse med uden- og indenretlig afhøring. Bisidderen fra socialforvaltningen overværer normalt afhøringen fra monitorrummet, jf. pkt. 8.2 i Rigsadvokatens meddelelse nr. 2/2007.

Af hensyn til barnets bedste har praksis udviklet sig således, at det normalt kun er barnet og afhøreren, der er til stede i afhøringslokalet. Barnet får derved kun direkte kontakt med afhøreren,

som barnet normalt er blevet præsenteret for tidligere og kan føle sig tryk ved. Hvis der er et særligt behov for at styrke barnets tryk, kan der imidlertid herudover være en ”tryksskabende person” til stede i afhøringslokalet. Det fremgår af forarbejderne til retsplejelovens regler om videoafhøring af børn, at f.eks. en pædagog fra barnets daginstitution eller en bedsteforælder, som ikke forventes senere at skulle afgive vidneforklaring, kan medvirke som tryksskabende person. Det skal derimod undgås, at den person, der skal skabe tryk for barnet, er en person, der eventuelt senere skal afgive forklaring i retten, eller en person, der tidligere har drøftet sagen med barnet, og det skal også undgås, at en forælder medvirker som tryksskabende person. Det vil således forekomme, at barnets forældre skal afgive forklaring som vidne under straffesagen. Endvidere vil en forælders tilstedeværelse kunne have indflydelse på barnets forklaring ved, at barnet ikke vil eller ikke kan forklare om det passerede i sine forældres påhør, eller ved at barnets forklaring ved en eventuel genafhøring vil kunne påvirkes af, at forældrene efter den første afhøring har talt med barnet om afhøringen.

Det gælder desuden generelt, at de offentlige anklagere skal fremme enhver sag med den hurtighed, som sagens beskaffenhed tillader, jf. retsplejelovens § 96, stk. 2. Også retten skal fremme enhver sag med den hurtighed, som sagens beskaffenhed kræver og tillader, jf. retsplejelovens § 843 a, stk. 1.

Justitsministeriet har ved kommissorium af 3. april 2014 bedt Strafferetsplejeudvalget om at overveje, om brugen af videoafhøring af børn i straffesager bør udvides og om i givet fald at udarbejde en model for en sådan udvidelse. Under alle omstændigheder har ministeriet bedt udvalget om at udarbejde en model, der indebærer en forhøjelse af aldersgrænsen for anvendelse af videoafhøring af børn.

Efter værgemålslovens § 47 kan der beskikkes en særlig værge, hvis værgen skal indgå en retshandel med den, der er under værgemål, eller hvis værgen og personen under værgemålsinteresser i et retsforhold i øvrigt er modstridende. Ifølge forarbejderne til værgemålsloven (jf. lovforslag nr. L 191 af 8. marts 1995 om forslag til værgemålslov) er det hensigten, at bestemmelsen i værgemålslovens § 47 også kan anvendes ved interessekonflikter om personlige spørgsmål mellem et barn og forældrene som indehaver af forældremyndigheden.

Efter udlændingelovens § 56 a udpeges der, for en uledsaget udlænding under 18 år, der opholder sig her i landet, en repræsentant til varetagelse af udlændingens interesser, medmindre særlige grunde taler derimod.

I medfør af § 8 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. lovbekendtgørelse nr. 983 af 8. august 2013, har ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold udstedt bekendtgørelse nr. 79 af 4. februar 1998 om kommunens bistand til børn og unge i forbindelse med uden- og indenretlig afhøring. Efter bekendtgørelsens § 4 skal kommunen sende en repræsentant til afhøringen, når kommunen bliver underrettet om, at en person under 15 år skal afhøres som vidne i en straffesag hos politiet eller i retten. Det følger endvidere af bekendtgørelsens § 5, at under afhøringen hos politiet skal repræsentanten støtte barnet eller den unge og påse, at afhøringen foregår med en skånsomhed, der er tilpasset sagens karakter og barnets eller den unges alder, samt at repræsentanten under afhøringen i retten skal støtte barnet eller den unge samt bidrage til, at retsmødet får et forløb og et resultat, der i så høj grad som muligt tilgodeser, hvad der er bedst for barnet eller den unge.

Herudover følger det af bekendtgørelsens § 6, at når kommunen bliver underrettet om, at en person under 18 år ønskes afhørt, skal kommunen snarest vurdere, om der er behov for iværksættelse af hjælpeforanstaltninger for den pågældende og dennes familie.

Artikel 24, stk. 1, litra b og c, vurderes på baggrund af ovenstående ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

Det følger af artikel 22, stk. 4, at ved anvendelsen af direktivet skal det lægges til grund, at børneofre har særlige beskyttelsesbehov på grund af deres sårbarhed over for sekundær og gentagen viktimisering, intimidering og gengældelse. For at afgøre om og i hvilket omfang børneofre vil drage nytte af særlige foranstaltninger som omhandlet i artikel 24, underlægges børneofre en individuel vurdering som omhandlet i artikel 22, stk. 1. Af bestemmelsens stk. 1 fremgår bl.a., at medlemsstaterne sikrer, at ofre i tide bliver individuelt vurderet efter de nationale procedurer.

Om den individuelle vurdering fremgår det af artikel 22, stk. 2, at den individuelle vurdering skal tage særlig hensyn til offerets personlige karakteristika (litra a), forbrydelsens art eller type (litra b),

og omstændighederne ved forbrydelsen (litra c). Endvidere fremgår det af artikel 22, stk. 5, at den individuelle vurderings omfang kan tilpasses forbrydelsens grovhed og den grad af skade, som offeret efter det oplyste har lidt. Det bemærkes i tilknytning hertil, at procedureregler for videooptagelser og anvendelse heraf fastlægges i national ret, jf. artikel 24, stk. 1, sidste pkt.

Den i forarbejderne til retsplejelovens § 872 anførte modenhedsvurdering af barnet vurderes som udgangspunkt at være i overensstemmelse med direktivets krav til vurderingen af børneofre. Det vil dog, hvis direktivet tilvælges, skulle vurderes nærmere, om den i forarbejderne forudsatte aldersgrænse på 13 år for at foretage videoafhøring, uden at der foreligger særlige omstændigheder, bør hæves, eventuelt således at der anvendes en trinvis overgang mellem forskellige aldersgrupper op til 18 år med skærpede kriterier for, hvornår videoafhøring bør anvendes.

Sverige har implementeret direktivets artikel 24, stk. 1, litra a, uden at foretage ændringer af deres lovgivning. De henviser i den forbindelse til, at det følger af svensk lovgivning, at politiet fast optager afhøringer af børn under 15 år, og at disse afhøringer – efter fast praksis – kan anvendes i retten som bevis, samt at det er et svensk udgangspunkt, at børn så vidt muligt ikke behøver at møde frem under retsmøder.

For så vidt angår artikel 24, stk. 2, bemærkes, at det ikke fremgår af dansk ret, at et offer skal formodes at være barn, såfremt der er tvivl om et offers alder, og der er grund til at formode, at offeret er et barn. Det kan dog umiddelbart antages, at bestemmelsen ikke vil medføre lovgivningsmæssige konsekvenser.

2.5. Direktivets kapitel 5 (artikel 25-26) om almindelige bestemmelser

2.5.1.1. Artikel 25 vedrører uddannelse af fagfolk.

Efter *stk. 1* skal medlemsstaterne sikre, at offentligt ansatte embedsmænd, som vil kunne komme i kontakt med ofre, f.eks. politifolk og personalet ved retterne, får både generel og specialiseret uddannelse på et niveau svarende til den kontakt, de har med ofrene, for at øge deres opmærksomhed på ofres behov og for at sætte dem i stand til at behandle ofre på en uvildig, respektfuld, og professionel måde.

Det følger af stk. 2, at med forbehold for retsvæsenets uafhængighed og forskellene i opbygningen af retssystemerne i Unionen anmoder medlemsstaterne om, at de ansvarlige for uddannelse af dommere og anklagere, der er involveret i straffesager, giver adgang til både generel og specialiseret uddannelse for at øge dommeres og anklageres opmærksomhed på ofres behov.

Det følger af stk. 3, at uden at det berører domstolenes uafhængighed anbefaler medlemsstaterne, at de ansvarlige for juristernes uddannelse giver dem adgang til både generel og specialiseret uddannelse for at øge juristers opmærksomhed på ofres behov.

I den engelske udgave af direktivet har artikel 25, stk. 3, følgende ordlyd:

“With due respect for the independence of the legal profession, Member States shall recommend that those responsible for the training of lawyers make available both general and specialist training to increase the awareness of lawyers of the needs of victims.”

Efter stk. 4 skal medlemsstaterne gennem deres offentlige tjenester eller ved støttemidler til støtteorganisationer for ofre tilskynde initiativer, der sikrer, at de, der tilbyder en støttetjeneste for ofre eller tilbyder tjenester vedrørende genoprettende retfærdighed, får den nødvendige uddannelse på et niveau svarende til den kontakt, de har med ofrene, og overholder de faglige standarder, så det sikres, at disse tjenesteydelser udføres på en uvildig, respektfuld og professionel måde.

Det følger af stk. 5, at under hensyn til de arbejdsopgaver, der udføres, og arten og omfanget af den kontakt, fagfolkene har med ofre, tilsigter uddannelsen at sætte de pågældende i stand til at give ofre anerkendelse og behandle dem på en respektfuld, professionel og ikke-diskriminerende måde.

2.5.1.2. Den 1. november 2011 blev der iværksat en ny Grunduddannelse i Politivirksomhed. På uddannelsens modul 3 undervises der bl.a. i fagene ”Individ og Samfund” og ”Efterforskning 2”, hvis faglige mål bl.a. omfatter, at den studerende skal kunne reflektere over de lovgivningsmæssige krav, der knytter sig til ofres retsstilling og politiets pligt til at vejlede og orientere forurettede i straffesager og til at udpege en kontaktperson for forurettede. Den studerende skal endvidere kunne

anvende relevante metoder til afhøring af den forurettede. Der henvises i den forbindelse til kundgørelse nr. 3 af 1. november 2011 om Grunduddannelse i Politivirksomhed.

Under henvisning til at det i forbindelse med en forbrydelse og en eventuelt efterfølgende straffesag i al væsentlighed er politiet, der er i kontakt med den forurettede, og at det almindelige (administrative) personale ved retterne som udgangspunkt ikke kommer i kontakt med den forurettede, vurderes artikel 25, stk. 1, på baggrund af ovenstående ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser. I den forbindelse henvises også til det ovenfor under pkt. 2.1 anførte om præambelbetragtning nr. 20 og offerets rolle i dansk ret.

Som led i uddannelsen af nye anklagere (grunduddannelsen) bliver der undervist i bl.a. mundtlig kommunikation, herunder afhøring af vidner og forurettede. De nye anklagere bliver endvidere undervist i vidnepsykologi – herunder chokreaktioner – af en psykolog.

Også en række af de kurser, der udbydes til anklagemyndighedens medarbejdere som led i deres efteruddannelse, har fokus på kommunikation. Der er således et kursus, der har til formål at styrke anklagernes kompetencer i relation til afhøringer, herunder afhøring af utrygge vidner/forurettede. Som led i efteruddannelsen af anklagerne udbydes der endvidere et kursus i behandlingen af sager om overgreb mod børn. Som en del af kurset bliver der tillige undervist i afhøring af børn og unge i retten.

Artikel 25, stk. 2-5, vurderes i øvrigt ikke at indeholde selvstændige lovgivningsmæssige forpligtelser, idet der vurderes at være tale om henholdsvis tilskyndelser og anbefalinger.

2.5.2.1. Direktivets *artikel 26-32* vurderes ikke at indeholde lovgivningsmæssige forpligtelser for medlemsstaterne. Det bemærkes dog, at medlemsstaterne i medfør af direktivets *artikel 28* senest den 16. november 2017 og derefter hvert tredje år skal meddele Kommissionen tilgængelige data, der viser, hvordan og i hvilken udstrækning ofre har udøvet de rettigheder, der er fastsat i dette direktiv.

3. Konsekvenser

Et tilvalg af direktivet vurderes at have visse lovgivningsmæssige konsekvenser i dansk ret. Det er således vurderingen, at en række af de rettigheder for ofre, som fremgår af direktivet, ikke er lovfæstet i dansk ret. Det gælder dog for visse af disse rettigheder, at de allerede i dag må antages at følge af administrativ praksis. De lovgivningsmæssige konsekvenser af et tilvalg af direktivet vil således i en række tilfælde ikke have indholdsmæssig betydning for den enkelte borger.

Direktivets artikel 5 er et eksempel på en bestemmelse, som både vil have lovgivningsmæssig betydning af indholdsmæssig karakter og en betydning for den enkelte borger. Det følger af bestemmelsen, at politiet ved enhver anmeldelse af et strafbart forhold skal udstede en skriftlig bekræftelse af anmeldelsen, at bekræftelsen skal gengive de væsentligste dele af den anmeldte forbrydelse, og at bekræftelsen på anmodningen skal oversættes til et sprog, anmelderen forstår.

Endvidere kan fremhæves den situation, hvor den forurettede ønsker at modtage information vedrørende gerningsmandens løsladelse eller flugt. Under nærmere betingelser følger en sådan mulighed allerede af retsplejelovens § 741 g, men det vurderes, at en gennemførelse af offerdirektivet i dansk ret vil kræve en ændring af retsplejelovens § 741 g, således at forurettede også kan modtage underretning i sager, hvor der er fare eller identificeret risiko for skade for forurettede. Underretningsordningen vil endvidere skulle udvides til at omfatte sager om løsladelse eller flugt fra varetægtsfængsling samt sager, hvor den domfældte ikke har været varetægtsfængslet før dom.

Herudover fremgår det ikke af retsplejeloven, at en forurettet har krav på at få oversat afgørelser, som afslutter straffesagen, samt de skrivelser, som orienterer offeret om afholdelse af retssagen. Disse rettigheder følger som udgangspunkt af direktivets artikel 7, og vurderes på denne baggrund at have både lovgivningsmæssig betydning og betydning for den enkelte borger.

Et tilvalg af direktivet vurderes desuden umiddelbart at indebære, at der i dansk ret skal indføres en bestemmelse, hvorefter det pålægges politiet at foretage en individuel vurdering af den forurettede, jf. artikel 22, stk. 1, og at vurderingen skal indeholde de momenter, der fremgår af artikel 22, stk. 2-6, herunder muligheden for at tilpasse vurderingen til forbrydelsens grovhed og den grad af skade, som offeret har lidt, jf. artikel 22, stk. 5.

Endelig indeholder direktivets artikel 23, stk. 2, særlige regler om afhøring i forbindelse med efterforskningen, herunder at ofre med særlige beskyttelsesbehov altid skal afhøres af de samme personer, medmindre en forsvarlig retspleje er til hinder herfor. Det vurderes umiddelbart, at der vil skulle indføres lovbestemmelser herom i dansk ret.

Til illustration af direktivets praktiske betydning kan anføres følgende eksempler:

En person udsættes for et røveri i Danmark og anmelder forbrydelsen til det danske politi. Den pågældende vil i medfør af direktivet – uanset om den pågældende er fra Danmark eller et andet land – have krav på at få udstedt en bekræftelse på sin anmeldelse. Hvis den pågældende ikke forstår dansk, vil vedkommende have krav på at få bekræftelsen oversat til et sprog, vedkommende forstår. En sådan bekræftelse vil i dag i praksis alene blive udarbejdet på dansk.

Hvis politiets efterforskning af f.eks. et røveri resulterer i en varetægtsfængsling af en formodet gerningsmand, vil forurettede i medfør af direktivet efter anmodning have krav på at modtage underretning, hvis den pågældende flygter fra varetægtsfængslingen. I medfør af dansk ret vil underretning om gerningsmandens flugt som udgangspunkt alene kunne ske, når den pågældende er dømt og har siddet varetægtsfængslet før den endelige dom.

Hvis en formodet gerningsmand løslades fra varetægtsfængsling, f.eks. hvis efterforskningen af sagen viser, at den pågældende ikke har begået den strafbare handling, eller hvis den pågældende har siddet varetægtsfængslet så længe, at de tidsmæssige betingelser for at opretholde fængslingen ikke længere er opfyldt, vil den forurettede efter direktivet have krav på at blive underrettet herom. I medfør af dansk ret vil underretning om gerningsmandens løsladelse som udgangspunkt alene kunne ske, når den pågældende er dømt og har siddet varetægtsfængslet før den endelige dom.

Hvis en gerningsmand dømmes for f.eks. et røveri, vil forurettede i medfør af direktivet have krav på en oversættelse af den pågældende dom til et sprog, som vedkommende forstår. En sådan rettighed følger ikke af dansk ret.

I medfør af direktivet vil danskere (eller andre med bopæl i Danmark) få en udtrykkelig lovfæstet ret til at foretage anmeldelse i Danmark af forbrydelser, som de måtte være blevet udsat for i en anden medlemsstat.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Et tilvalg af offerdirektivet vil medføre, at der formentlig skal foretages en opdatering af politiets anmeldelseskvitteringer, da der skal sendes en kvittering ved enhver anmeldelse, ligesom politiets procedurer omkring håndtering af anmeldelser skal gennemgås og eventuelt opdateres. Hertil kommer, at direktivets regler om underretningen af ofre ligeledes vurderes at medføre et øget ressourceforbrug hos politiet.

Afhængig af den konkrete implementering af bestemmelserne vil det kunne medføre økonomiske konsekvenser for politiet. Meromkostningerne vurderes umiddelbart at kunne udgøre i størrelsesordenen op til 4-6 mio. kr. årligt.

Hertil kommer meromkostninger hos anklagemyndigheden, hovedsageligt til tolkning og oversættelse. Rigsadvokaten skønner, at omkostningerne kan udgøre i størrelsesordenen op til 5-10 mio. kr. årligt.

Ovennævnte skøn er behæftet med en betydelig usikkerhed og vil som nævnt blandt andet afhænge af den konkrete implementering.